preko sedam mora

tužna opereta u dva dela

laslo vegel

LICA:

ARON, palanački restaurator fresaka i ikona. Završio tridesetu. Povučen, naivan, osetljiv i veoma nepoverljiv mlad čovek koji više nema nikakvih ambicija da se bori za bilo šta, dakle karakteristično dete kriznih vremena.

ANDRE, Aronov stariji brat, horista Bečke opere, pevač u baru »Plava ptica«. Nemirna, preduzimljiva priroda, sklon sanjarijama. Njegove samoobmanjujuće iluzije, laži, ne potiču od greske u karakteru, već su izraz njegove dvosmislene situacije.

RENATA, Andreova supruga, horistkinja Bečke opere, pevačica u baru »Plava ptica«. Tek je prevalila tridesetu, izuzetno privlačna pojava. S veoma raznolikim životnim iskustvima iza sebe, u životu je još održavaju samo gorke i beznadežno samociljne strasti, dakle prava »femme fatale«.

BLANKA, mlada, nezaposlena glumica. Karakteristična predstavnica mlade generacije što je stupila na scenu posle Aronove. Čezne za lagodnim životom, za slavom, spontano prihvata izazove života.

LIVIJA, ZOLNA, ERIKA, NORA, glumice i plesačice, tek nešto preko dvadesete.

ANA, sedmogodišnja kćerkica Renate i Andrea.

Dešava se u vremenu sadašnjem, na terasi i u vrtu Aronove porodične kuće, te u vrtu Andreovog bečkog stana.

I DEO

1. NA PRAGU ISPUNJENJA

(Terasa Andreovog dvorišnog stana. Suton. Na terasi pohaban kuhinjski sto. Samo dvorište deluje prilično zapušteno. S terase vode dvokrilna vrata u kuhinju koja je ujedno i dnevna soba. Vrata i prozori širom otvoreni. Andre upravo završava zalivanje cveća, trči prema električnom štednjaku u kuhinji, zvecka posuđem, zatim se vraća s violinom. Mahne rukom kćerci koja sedi za stolom i tuguje, poziva je da peva s njim u duetu. Izlaze na središte scene.)

ANA: *(Nevoljno peva:)*
Preko sedam mora,
sreća nas čeka...
Preko sedam mora,
biće bogatstva...

ANDRE: *(Nestrpljivo:)* Prestani da se duriš... Da te može videti, deda bi sad bio presrećan. Sreća nam se osmehnula.

(Devojčica ćuti, upire svoj tužni pogled u oca.)

ANA: I prošle godine si mi obećao...

ANDRE: Sad... Sada nema sumnje da ćemo uspeti. *(Svira teatralno, širokim pokretima.)* Uspećemo, mala moja, uspećemo. Gde li se sad tvoja mati toliko zadržala? Prošlo je već sedam. Voz mi polazi za manje od jednog sata. Neću stići ni da se oprostim s njom. Ništa, ali ovaj put će nam se isplatiti sav dosad uloženi trud. Samo napred. Idemo!

(Ponovo započinju pesmu, pevaju uglas.)

ANDRE I ANA:
Preko sedam mora,
sreća nas čeka...
Preko sedam mora,
biće bogatstva...

(Otvaraju se vrata, ulazi Renata. Prilično nesigurna na nogama, izlazi na terasu. Zaustavlja se na sredini scene, vidljivo neprijateljski raspoložena, u ruci drži kese, pakete. Spušta ih na pod, silazi u vrt. Hod joj je pomalo teturav. Andre joj hitro pođe u susret.)

ANDRE: Zamisli šta mi se desilo! Nakon završetka probe muvao sam se pred portirnicom Opere. Tebe sam, zapravo, čekao...

RENATA: Nemoj da se ljutiš, dragi. Kada smo završili probu »Persifala«, prišao mi je solista i rekao da, po njegovom mišljenju, prosto briljiram u sceni ranjenog labuda. »Zašto vas ovde zapostavljaju?« pitao se sav zgranut. Svi su pozeleneli od zavisti kad me je pozvao na piće. Čini mi se da se zatreskao u mene. Zar tebi nije palo u oči da me ovde neko namerno zapostavlja?

ANDRE: Mi smo obični horisti...

RENATA: Svima je to palo u oči. Samo tebi nije.

ANDRE: Mi ionako imamo drugačije planove, draga.

RENATA: Ti si najobičniji bezveznjak. I u »Plavoj ptici« si sav smotan. Ako ćemo pravo, gosti aplaudiraju samo meni.

ANDRE: Napiju se piva i ako im malo vrcneš dupetom, padnu u vatru.

RENATA: Ma nemoj. A ti stojiš pred njima kao kreten. Ovako. Koliko puta sam ti govorila da uneseš malo, samo malo šarma u svoju tačku. Ovako. *(Peva.)* Ma, kome ja to pričam. Samo izmišljaš, zanosiš se bez veze, i onda, naravno, čabar. Nigde ništa. Nema u tebi volje. Ni od »Knjeginje čardaša« na kraju neće biti ništa. Uzalud odvajamo od usta svaku paru.

ANDRE: Baš o tome sam i hteo da razgovaramo. Sedim ja tako u portirnici kad zazvoni telefon. I, zamisli, od kuće zovu Operu. Od kuće, razumeš, od kuće zovu i traže mene. Pročulo se da sam angažovan u Operi. Tamošnje pozorište je, kažu, propalo... Višak radne snage, šta ja znam. Razumeš. Odmah mi je sinulo, zašto ne bismo mi to iskoristili. Obećao sam im da ću ih lično posetiti. Doći ćemo jeftino do plesačica, za manje od mesec dana imaćemo vlastitu trupu. No, šta kažeš?

RENATA: Ti i ne radiš ništa drugo, samo kuješ planove. A ja venem. Kada smo došli u Beč, pevali smo po najbednijim periferijskim lokalima. I uvek su me već posle nedelju dana izbacivali, jer sam birala s kim ću otići u krevet.

ANDRE: Ali uspeli smo da se probijemo u Operu.

RENATA: *(Pijana tetura pred mužem.)* Jesmo, ali hleb naš svagdašnji, ipak, zarađujemo u »Plavoj ptici«.

ANDRE: Bože, zakasniću na voz. Ana, molim te, donesi mi iz trafike nekoliko kutija tompusa. *(Vadi novac iz džepa.)* Gledaj da kutije budu lepe, ali biraj one jeftinije.

(Devojčica odlazi. Renata skida s police bocu pića, pije iz nje, svaljuje se na fotelju.)

ANDRE: Molim te...

RENATA: *(Još jednom potegne iz boce,)* Šta se to tebe tiče? Hoćeš li i njega da posetiš?

ANDRE: (Pognute glave). Nisam ga video deset godina.

RENATA: Čuvena umetnička familija... Htela sam da stvorim čoveka od tebe. Mislila sam da si bolji od svog brata.

ANDRE: Zar još uvek misliš na njega?

RENATA: Kad gledam kako tonemo, propadamo, uvek se setim da je bio u pravu. Ako ništa drugo, barem je pošteno priznao da bi, kao pustinjak hteo da se posveti restauriranju crkvenih slika. Ali ti... ti si me obrlatio. Svoje najlepše godine profućkala sam na tebe. U pravu je solista, ne smem dozvoliti sebi da i dalje trunem u ovoj bedi. Ima u meni nečeg očaravajućeg, općinjavajućeg. Da, baš tako se izrazio: općinjavajućeg.

ANDRE: Legla si s njim?

RENATA: Nisi, valjda, ljubomoran? Ti? Koji si me od rođenog brata preoteo? Ti da mi bilo šta prebacuješ« (Pauza.) Prosto je poludeo za mnom. Liči na ranjenog labuda iz »Persifala«. Mene muškarci ne zaboravljaju. Onaj bankarski činovnik se ubio. Tvoj brat se posvetio ikonama. Ja sam njegov anđeo. I mene će slikati celog života, dok ga ja jašem pognutog na skelama. Đia-đia. Idemo gore, pravo u raj. *(Odmeri ga od glave do pete, s gađenjem i potcenjivački.)* I tebe sam zajahala. Dodi ovamo. Bliže. (Šapuće:) Spavala sam s njim. Šta me gledaš tako? Nije mi to prvi put. Ali ima da mi plati...

ANDRE: Ti si poludela.

RENATA: Dižem ruke od tebe. »Kneginja čardaša« je tvoja poslednja šansa. Ako opet propadneš, možeš i ti da se posvetiš ikonama i freskama.

ANDRE: *(Preneražen:)* Zašto me ucenjuješ? Sve što sam imao, žrtvovao sam za tebe. »Kneginja čardaša« je moje životno delo. I ona će biti posvećena tebi. Šta još hoćeš od mene?

RENATA: Ja sam još privlačna, poželjna...(Sedne Andreu u krilo, jednom rukom ga obgrli oko vrata.) Već za nekoliko godina koža će mi biti naborana, pojaviće se prve naslage sala. *(Ustaje, pokuša da zapleše, ali se zatetura, peva.)* Grozno. Ali, u inat, biću ipak Kneginja čardaša. *(Histerično se smeje, peva:)*

O, bednog li života,
najbednijega,
o, kako je teško,
napustiti ga...

(Andre pokuša da je zagrli, međutim, žena ga grubo odgurne od sebe, čini se da je spremna i da se potuče sa njim, ali onda iz nje iznenada provali grčevit, histeričan smeh.)

RENATA: Ne znate vi još ko sam ja. S kim imate posla. Ima još u meni snage. Ozbiljni ljudi, od ugleda, žudeli su za mojom blizinom i džali mi lekcije o tome kako treba da budem pametna. I pri tom su mi svi pili krv i uveravali me da je u njihovom kupleraju sve u najboljem redu. I da moj nikome nije potreban. Serem ja na savršeno društvo.

(Renata ponovo uzima bocu. Andre pokuša da joj je otme iz ruku, utom ulazi Ana. Polako spušta kutije s tompusima na sto.)

ANDRE: *(Nervozno tutne violinu u kćerkine ruke.)* Čuvaj tu violinu.

(Odlazi u kuhinju, pakuje stvari, jednu kutiju s tompusima gurne u torbu, drugu otvara, pripaljuje cigaru, kutiju stavlja u džep. Vraća se na terasu, obuhvati kćerkicu oko struka i diže je visoko iznad glave.)

Bićeš slavna, mala moja!

(Devojčica oprezno skreće pogled na majku, te nakon što je otac spusti na tlo, sedne za sto i počinje polako da jede supu. Otac je nežno pomiluje po kosi.) Tata će sve da sredi.

(Devojčica skoči i snažno zagrli oca.)

RENATA: I ta tvoja smernost, krotkost, podseća me na njega. Beži, da te više ne gledam!

(Andre nežno pogleda kćerku, ona pokorno namešta violinu pod bradu. Otac tiho pevuši, devojčica tužno svira, potom oprezno skreće pogled na majku.

Andre podiže ofucanu putnu torbu i odlazi. Devojčica ga s violinom ispraća do vrata, te kad ih Andre zalupi za sobom, plašljivo prilazi majci, naglo odbaci violinu i grčevito zajeca.)

Umukni.

2. PRIČA O VELIKOJ GENERACIJI

(Terasa Aronove i Andreove stare porodične kuće. Bašta je zapuštena, očito već odavno niko ne vodi računa o njoj. U pozadini osvetljena, prostrana soba iz koje na terasu vode široka, dvokrilna vrata. Prozori širom otvoreni. Razmaknute zavese su ofucane, prljave. Dobro se vidi Aronov pisaći sto, iza njega polica s knjigama na koju je okačena i jedna violina, te par farmerica. Na zidovima slike religiozne sadržine. Naspram vrata starinski orman za odeću. U sobi nered. S leve strane stepenice koje vode na sprat. Pored njih vrata koja vode u kuhinju. Aron zbunjeno čerpka nešto po pisaćem stolu. Andre sedi duboko zavaljen u pletenoj baštenskoj stolici i rutualno pripaljuje cigaru. Njegova putna torba leži na tlu pored stolice. Aron pronalazi na pisaćem stolu pepeljaru, izlazi na terasu i spušta je na stočić ispred Andrea.)

ARON: Tako. A sad pričaj.

ANDRE: *(S očitim zadovoljstvom odbija dimove.)* Tebe bi i početnici mogli da opljačkaju. Zašto ne zaključavaš vrata?

ARON: Baš sam se spremao da izađem malo u šetnju. Hteo sam još samo da proverim jednu reprodukciju Marije Magdalene.

ANDRE: Vidim, još uvek živiš za svece. Ne izgledaš mi najbolje. *(Aron zbunjeno ustukne. Duga tišina.)*

Pa, dobro, razgovarajmo onda o lepšim stvarima.

ARON: Nismo se videli osam godina.

ANDRE: Sedam i po. *(Ustaje, ulazi u sobu, skida violinu, prebira po njenim žicama.)*

Nije naštimovana. Otac je u tebi nazirao raskošni muzički talenat. Nadao se da ćeš daleko dogurati.

ARON: Ništa od toga. Ti si bolje prošao.

ANDRE: *(Vraća se u vrt.)* Ne zalivaš baštu. Nepouzdan si za te stvari. Evo, šmrk je na svom starom mestu. Sećaš li se, otac je svake večeri zalivao baštu. No, da vidimo!

(Odvrće slavinu, zaliva šmrkom baštu.) Utihnuli su cvrčci. *(Skida raspršivač s gumenog creva, voda šiba u debelom mlazu.)* Pitomi pejzaž... Otac i majka bi uveče slušali muziku. Ukoliko te večeri nisu pevali u operi. A ako su pevali, vraćali su se kasno, s ogromnim buketima cveća. Buketi su još i sutradan ujutro venuli u predsoblju. Šta misliš zašto ih nisu stavljali u vodu?

(Šeta gore-dole, vraća se u sobu. Prilazi polici i polako, jednu po jednu, skida s nje knjige.)

Još uvek čitaš Marksa? Engels, Linjin... Niko više ne mari za njih. Revolucija... velika obmana. Bolest. Srećom, izlečili smo se te pošasti. Najradnije se sećam večernjeg mirisa cveća. I kolača koje nam je mati donosila iz poslastičarnice. Lepa su to vremena bila! *(Pevuši neku melodiju.)* Celi svoj vek proveli su pevajući.

(Iznosi i farmerice, dobro ih istrese.)

Baš su prašnjave. Otac je ponekad i kod kuće vežbao. *(Namešta violinu.)* Misliš da trabunjam, je li? Ne. U poslednje vreme sam puno razmišljao o nama. Neću da se predam. Ne posustajem. Ja sam se, molim te, bacio na operete. Na »Kneginju čardaša«. Austrijanci luduju za njom. Tako je to, manje-više, svuda. Idemo u susret smrti veseli i razdragani. A ti kradeš bogu dane na skelama po seoskim crkvama i pojma nemaš o tome. Smrt se pojavljuje u pastelnim bojama, poput majčinih buketa.

(Uzima violinu, vraća se na terasu. Svira.)

»Zašto juriš za srećom, zašto ganjaš opsenu? Ona ti je nadohvat ruke, samo što je oči tvoje ne vide...« *(Gudalo mu se zaustavlja u ruci. Bori se sa suzama.)* Svake večeri, u varijeteu, mislim samo na to. *(Spušta violinu na sto.)*

ARON: Uspomene... romantika... ljubav... mladost. Trice i kučine.

ANDRE: »Kneginju čardaša« sam stavio na repertoar u očevu čast. Sećaš li se, mati je igrala Kraljicu Čardaša. Bila je prekrasna žena! (Zavrće slavinu.) Uspomene. Kao rosa na ružinim laticama. Ovde su staze zarasle u korov. ARON: Koga ti lažeš? Otac se prvo bojao Mađara. Zato im je pevao operete. A onda se plašio partizana. Pa je i njima pevao operete. A oni su ga za to nagradili ovom kućom. Posle toga plašio se publike. I najzad, smrti. Naprosto nisu imali vremena da obrate pažnju i na nas. ANDRE: To su tvoje fantazmagorije. Upalimo sva svetla. I reflektore. Otac je imao običaj da uveče osvetli celu baštu. Tako! Tako. Osećao se kao na pozornici. Sjajno! Posle zalivanja, vazduh je pun ozona. Ponekad nam je i pričao. Sećaš li se one priče o ocu i đavolu? Bio jednom davno neki čovek, siromašniji i od crkvenog miša, koji je u šumi sreo đavola. Poželeo je da svetom zavladaju sreća i blagostanje, a u zamenu za to đavo je od čoveka zatražio one što njemu pripada, a da za to on još ne zna. Kada se čovek vratio kući, žena mu je radosno saopštila da očekuje dete. Svetom je zbilja zavladla sreća, ali njegova kći pripala je đavolu. A đavo je smesta poveo devojčicu u pakao, međutim ona je svojom pesmom opsenila đavola i pobegla nazad na zemlju. Neobična priča, zar ne? O tome je reč i u mojoj predstavi. Kako nas Kneginja čardaša oslobađa đavola. ARON: Jedino je tu priču i znao. A i nju je izmislio za novinare. ANDRE: Evo, cvrčci su se ponovo oglasili. *(Odvrće slavinu. Sav sretan zaliva baštu.)* Dolazeći ovamo, palo mi je na um da bismo mogli da išetamo noću na polja i razgovaramo sve dok ne zasvetluca prva rosa na povijenim travkama. Koliko uspomena.

(Zavrće slavinu, ulazi u sobu i pođe prema kuhinji. Energično:)

U Beču sam kupio istu ovakvu kuću s vrtom. Nisam žalio pare. Najmio sam vrtlara koji mi je dočarao staru baštu. A ovde si baš sve zapustio. Nekada je ova kuća bila gopodska. *(Zaviruje u kuhinju.)* Fuj, ovde sve smrdi! Mogao bi makar prazne konzerve da pokupiš. ARON: Puno sam na terenu. ANDRE: Ne razumem kako možeš da živiš u ovakvom smradu. Posle majčine smrti sigurno si i oca zanemario. ARON: Ni tebe nije bilo nigde. A toliko se nadao tvom dolasku. ANDRE: Pisao sam mu svakog meseca. ARON: Bio je spreman da odloži i majčinu sahranu. Računao je sigurno ćeš doći. Čekao te. Godinu dana kasnije, na samrti, samo je tebe pominjao. Ponosio se tobom jer je verovao da si postigao nešto. ANDRE: Uspeh ima svoju cenu. Bio sam tada u Americi, poslovno. Rđavo mi izgledaš. To nije dobro. Kao da si se pomirio sa svojom situacijom. Glavu gore, ne daj se! ARON: *(Odsutno, sebi.)* S kim? Protiv koga? Iza zatvorenih prozora, debelih zavesa, svako ima pravo na slavu. Život je kao kvaran zub u koji, smejući se grohotom, trpamo analgetike. Gledam ovu baštu i pitam se: da li sam već dovoljno potonuo u govna pa da presečem konopac koji me još drži na površini? Pa da se opružim u njima kao na samrti. Zašto si došao? ANDRE: Poslom. Ovdašnje pozorište je bankrotiralo. Sažalio sam se nad njima, pa sam rešio da im pomognem. ARON: Koliko se sećam, i pre sedam godina si otputovao zbog nekog posla. Pa, kako ti idu poslovi? ANDRE: Pisao sam ti. Svoj sam gazda. Kupio sam varijete u Beču. Započeo sam novi život. ARON: Koliko te ja poznajem: ti u Beču držiš kupleraj. ANDRE: Kako se uzme. Na kraju krajeva, sve se može proglasiti kuplerajem. Treba da unajmimo jednog baštovana. Ovde bi sasvim lepo izgledale ruže, a tamo, u onom uglu, jorgovan. ARON: Pitao sam te o tebi. ANDRE: Nisam zaboravio ni roditelje. Podićiću im spomenik od belog mermera. Srediću to kada sledeći put budem došao. Novac nije problem. *(Zadovoljno se osvrće. Pripaljuje novu cigaru.)* Pravo čudo. Tamo su bile noćne frajle, a na onom kraju grmovi onih krupnih, belih ruža. Kada mi je bilo najteže, uvek sam se vraćao u mislima u ovu baštu. Pravi zemaljski raj. Ej, ta mladost. ARON: Dokle ostaješ? ANDRE: Moram odmah da se vratim. Ovde su žene lepše i talentovanije nego u Beču. Dobre su plesačice, vesele su, imaju osećaj za umetnost. ARON: Znači da su kurve. ANDRE: Ko voli da živi, ili je kurva ili skitnica. Ti, izgleda, nikome ne opraštaš. Nego... reci mi, molim te, gde si ostavio kostime naših roditelja? Sećam se da su ih oni veoma brižno čuvali. ARON: Šta će ti? ANDRE: Treba mi za audiciju. Imamo ovde i reflektore, kostime, ovde ću sutra uveče održati audiciju. ARON: Ovde? ANDRE: Što da ne. Kuću smo zajedno naslediili. Unećemo u nju malo života. Nekad se ovde sve orilo od muzike. Gde su? ARON: U onom velikom ormanu. ANDRE: *(Otvara orman.)* Veličanstveni su.

(Iznosi jedan ženski kostim zajedno s vešalicom koju zakači o jednu poprečnu letvicu terase.) Ovaj će biti odličan za Kraljicu čardaša. *(Vraća se u sobu.)* Tu su i kostimi dobrih vila. Ovaj je pripadao ocu. A ovu haljinu je nosila mati.

(Vraćajući se, zastaje na vratima, u ruci drži Renatinu haljinu. Aron ustaje, preteći krene prema Andreu. Zloslutna tišina. Andre se okrene, brzo vraća haljinu u orman. Vraća se s jednom crnom pelerinom.)

Ovo pripada đavolu. Odlično. Sjajno se zabavljamo. Preuredićemo sobu, terasu, vrt. Sve nam odgovara. *(Zaogrne se đavoljevom pelerinom.)* Kao da su mi je šili po meri.

(Pripaljuje cigaru, vadi iz ormana jedan cilindar i izlazi u vrt.)

Pogledaj samo ovaj crni cilindar. Ni u Bečkoj operi nema cilindara sličnog kvaliteta. (Znalački razgleda cilindar.) Delo najvrsnijih majstora. *(Stavlja ga na glavu, klanja se.)* Moje dame i gospodo. Večeras ćete imati izuzetnu priliku da vidite kako će Kneginja čardaša da oslobodi svet od zle čarolije. Ona će nas svojim plamenim pogledom omamiti i osloboditi svih grozomornih uspomena. O, slatka zaborav, kako si samo privlačna! *(Pleše, Aron ga posmatra ukočenim pogledom, neprijateljski. Andre se polako zaustavlja. Spušta se u jednu baštinsku stolicu.)* Dobro si čuo, zaborav je ono za čim žudim. I za šta se svakodnevno iznova borim. Jedino još ti riješ po prošlosti. Šta me tako gledaš? Ne podnosim taj tvoj zagrobni pogled pun prebacivanja. ARON: Niša ti ja ne prebacujem. ANDRE: Lice ti izgleda bezazleno, ali u tebi plamti otrovna pitomost. Zar još uvek oplakuješ svoju mladost? Nakljukali su te idealima, a onde te izbacili na đubrište. Tako nam je i trebalo. Bili smo glupi. Zašto okrivljuješ Renatu za svoje poraze? Ptičica je napustila gnezdo. Umirala je na ovom smetlištu. Nisam je ja zaveo. ARON: Prestani s komedijom!

ANDRE: Osam godina sam ćutao. Ali sada je tome kraj. Neću više da teglim i tvoju bedu na grbači. Iskopao si jamu, pao bi u nju i bez Renate. Ona je čudesna žena. Trebalo bi da joj podignemo katedralu! Kada smo napustili ovu baštu, načinio sam je u Beču Kneginjom čardaša. I to je bila moja propast. Svojim dugim, fino izvajanim nogama satrla me je u svoje snove. Bili smo na vrhuncu neviđenog uspeha. Iscedila me je kao krišku limuna i onda me odbacila. Svezala mi je ruke svilom da bi što više uživala napuštajući me. Nebo je bilo prekriveno čudom, ali dugu je na njemu naslikala jedna drolja. Tako je to bilo. Svi smo mi jedni drugima divlje zveri. Tebe je samo napustila, mene je istrošila.

ARON: *(Zaprepašćeno:)* Pisao si samo o uspesima, o ovome ni reči. Čak si me i pozivao da pođem za vama.

ANDRE: Sam sam nosio svoj krst. Poharala je moje najlepše snove. Ali nisam se dao slomiti, kao ti. Stao sam na noge. Počeo sam iz početka.

ARON: Ni reči više. Zašto nisi time počeo? Naravno, mogao sam i sam da se setim. Razotkrio ju je njen pogled. Nije marila za nas, jer je htela da ostane slobodna. A ja sam u svim tim njenim strastima video samo ženske hirove. Posredi su, međutim, bile puno krupnije stvari. Jedne noći mi je naprosto saopštila da odlazi. Ugasila se poslednja strast. Koliko mi je samo nedostajala. Sklopio bih oči i tražio tragove njenih stopala. A šta bih drugo i mogao da tražim u ovom svetu? Radnici su demonstrirali, obezbeđeni kordonima milicije. Vojska je priređivala parade. Političari su s govornica pretili narodu, a vi ste seli u taksi i odmaglili. Nije na njoj da previja rane. A posle nisam bio u stanju da spustim glavu ni u krilo neke drolje.

ANDRE: Ako već ovako šetamo po ruševinama, možemo i da zaplešemo na njima. Ne predajemo se lako. Pre nekoliko dana odveo sam kćerku na probu s orkestrom. Tek je napunila sedam godina. *(Vrhovima prstiju prebira po žicama violine.)* Bila je čudesna. Moja kći je pevala. Sedeo sam u direktorskoj loži i suze su mi pošle... Ponovo sam pronašao sebe... Svoj drugi život. I kao da je pored mene sedela Renata... Vratila mi se. Nama.

ARON: Ti... ti si uspeo.

(Aron začuti. Andre se vrpolji u stolici, ustaje)

Ali gde je drugi život?

ANDRE: Vreme je iskidalo naše nerve. Ono more laži koje nazivamo stvarnošću. Trebalo bi da se konačno izlečimo. Da ponovo naučimo hodati. To je kao da slediš neke tajanstvene glasove... Neko ti lako do-

takne ruku. Neko ti nešto kaže. Ne stidiš se svojih želja, jer te one omamljuju. Sve ti se u duši prosvetli. Zaspiš, i kao da čitaš mistične knjige, a oko tebe se okreću zvezde. Lepog li zanosa! Kada telo *(Ustaje, pokazuje.)* traži Boga, pa se uzdiže nekom vanzemaljskom snagom, i kad te probode neka oštra bol, nakon čega te svog prožme neko osećanje koje te čini srećnim, jer se poistovećuješ s jednom senkom. *(Sprema se da pođe.)* Oprostili smo jedan drugom. Ali sad moram da idem. Da ne zaboravim... vratiću se kasno noćas nemoj slučajno da u svojoj rasejanosti zaključaš vrata. Namesti mi krevet u mojoj staroj momačkoj sobi.

ARON: *(Pruža mu ključ.)* Očev ključ.

ANDRE: *(Odlazi veselim plesnim koracima.)* Podići ćemo im hram. Našom maštom, koja će da blesne kao nož...

3. TAJNA DRUGOG ŽIVOTA

(Na vrtnoj terasi Aronove i Andreove porodične kuće. Veče. Diskretno osvetljenje. Vidi se unutrašnjost sobe koja je preuređena, pisaći sto je prekriven stolnjakom, na njemu boca različitih pića, čaše. Baštenski reflektori nisu uključeni. Aron svira na violini, devojke pevaju i plešu. Obučene su u stare kostime Andreovih i Aronovih roditelja. Andre ih posmatra očima znalca.)

ANDRE: Bože, molim, i malo viša šarma, ljupkosti. *(Pokazuje im korake)* Hajde, poletnije, življe. Ne tako ukočeno. Ponovite sad onako kako sam vam pokazao. Slava je nalik na poplavu prljavštine. Svetla! Svetla! *(Sam priskače komandnom pultu. Uključuje reflektore.)* Sada molim najsvetliju tačku predstave, »Kneginju čardaša«!

(Daje znak Aronu da svira u bržem ritmu. Po Andreovim uputstvima, okrenute publici, devojke plešući govore tekstove.)

BLANKA: Dame i gospodo, prikazaćemo vam lepote drugog života, pa i ako svoje ofucane nade polažete u poslednju katastrofu. Prvi na svetu otkrivamo sve do sada brižno čuvanu tajnu Kneginje čardaša. Neka padnu čipke sa ženskih grudi; sjajni nadgrobni spomenik heroja opasno se nakrivio i sve više liči na leglo pacova, pohotni umor ovladao je mišicama muškaraca, vođe političkih stranaka u očajanju jure mlade devojke po podrumima partijskih zdanja, noćne šetnje po ulicama naših gradova već odavno su opasne po život, kraj sveta se približava olovno teškim koracima. Iznenada se, međutim, pojavljuje Kneginja čardaša, siročićima šapuće na uho ljubavne reči, podiže s lica crveni veo od najfinijeg tila, od njenog osvetničkog pogleda beže, glavom bez obzira, socijalisti, demokrati, hrišćanski demokrati, komunisti, monarhisti, republikanci, anarhisti, fašisti, laburisti, jer Kneginja čardaša nosi o pojasu zlatni mač, njeno se telo zanosno uvija, čarolija se rascvetava kao crvena ruža, narod se budi iz večnog sna, Kneginja čardaša donosi sreću na zemlju, u raj, u pakao, na vjeki vjekov, amin.

ANDRE: Neka vam se zategnu mišići potkolenice. Neka vam krv zapenuša od vrhova prstiju do svilenkaste kože slepoočnica. Ovako! Ovenčajte svet ružinim vencem. Dame i gospodo! Otkrivamo vam tajnu, detinjstvo Kneginje čardaša. Njen otac lutao je jednoga dana šumom i razmišljao zbog čega svetom ne vlada pravda, dobrota i sreća. Utom sretne đavola koji mu obeća da će njegova želja biti uslišena, ali da mu zauzvrat pokloni ono što je njegovo, a za šta još ne zna da postoji. Otac pruža desnicu đavolu. Po povratku kući, njegova žena mu s radošću odaje da očekuje dete.

LIVIJA: Đavo je posvetio zatrovane oranice, poput vrana crne kurve pretvorio je u plavetne anđele, nabusite ubice u bezazlene golubove, prosjake u zlatouste proroke; iza teških, plišanih zavesa dobro čuvanih rezidencija ćelavi predsednici, gojazni generali, ćosavi generalni sekretari, uhranjeni ministri dograbiše jedni druge za guše.

ZOLNA: *(U sjajnoj odori princeze. Strastveno-patetično se obraća Nori, koja je u ulozi Oca.)* Mužu moj, gospodaru! Noćas se moje telo otvorilo pred tobom; i evo, srce mi već drugačije kuca, moje telo je ponovo gipko i žedno kao u nedozrele devojčice, jer daje život malenoj devojčici. O, sretno potomstvo, sretna sam žena, jer te detetom darivam.

ANDRE: *(Stavlja cilindar na glavu, zaogrće se pelerinom. U ulozi đavola.)* San se obistinio, dete je moje.

BLANKA: Oče! Šta mi učini! O, kako su roditelji okrutni.

NORA: *(u ulozi Oca, u raskošnoj generalskoj uniformi:)* Đavo. Lepša budućnost. Žrtvovao sam rođenu kćer za savršeno društvo. Patim. Spomenik, dižite mi spomenik! Najsavršenija budućnost je najokrutnija. Hvalospeva! Igru smrti!

ZOLNA: *(U ulozi Majke:)* Šta si učinio? Grudi joj bujaju, njena lepota se nadmeće s lepotom sveta. Oči joj blistaju. Đavo joj je oteo najlepše godine. Plače drveće, kamenje, cveće. Na osvetu poziva sav ovaj božji, ovde zaboravljeni nakit. Bune se vitki strukovi travčica. Dotiču suseda, bojažljivu zovu, i predaju joj tajnu poruku. Priroda traži krv, varljive prolećne kiše kasne. Device stiskaju dlanove među nogama i čekaju, širom otvorenih očiju. Tišina je sve prekrila.

ERIKA: Svet je gleda u ogledalu ogledala. Njeno telo se puteno uvija i nestaje, u naručju đavola, u mrkloj noći.

LIVIJA: Jao, šta će biti s nama? Nema više Boga, sreća nas je preplavila. Zašto nas naša opaka tela uljuljkuju u slast i omamu? *(Peva.)*

O, živote bedni, ludi,
šta te, ipak, tako slatkim čini,
O, živote bedni, odrpani,
da te je tako teško ostaviti.

(Andre, u ulozi Đavola, podiže Blankino telo u naručje, i odlazi).

BLANKA: Oči su mi zaslepljene bleštavošću, sputana sam viticama svetlosti... Zadivljena zurim u čudo i ostajem bez reči.

ANDRE: *(Spušta Blanku na tlo.)* Ti si sada moja. U zamenu za tebe, darovao sam zemaljskom svetu pravdu i sreću. Pakao je nadasve dosadan. Hoću da živim. Bićeš moja večna sluškinja. A tvoja će nagrada biti okrutna lepota i kao olovo teška besmrtnost.

BLANKA: *(Teško govori.)* Lepota je moja tamnica. *(Pokušava da ispipa prostor oko sebe.)* Gde sam?

ANDRE: U paklu. Na najlepšoj i najveselijoj tački života.

BLANKA: Jao, ne ovako. On od jauka... odzvanja. Ovde je sve nemo. Bezglasno. Ništa ne osećam... ne vidim...

ANDRE: Naravno. Ukinuo sam bol i patnju.

BLANKA: *(Opipava svoje telo.)* Ko sam? Pomozite!

ANDRE: Iz trenutka u trenutak postaješ sve lepša.

BLANKA: Trčati... Gde je kraj i gde je početak? *(Zajeca.)* Neka me pomiluje jedna ruka, jedna zelena grana, latica jednog cveta.

ANDRE: Odavde ne možeš da pobegneš. Nemaš gde i nemaš zašto.

(Blanka učini korak napred. Andre nastoji da je hipnotiše. Blankino se telo ukoči. Krajnjim, očajničkim naporom uspeva da se još jednom pokrene. Pantomimskim pokretima Andre nastoji da je u tome spreči, i na kraju uspeva. Blanka sklapa ruke za molitvu i s bolnim izrazom na licu, skupivši i poslednje atome snage, tiho, šapatom, peva.)

BLANKA: Preko sedam mora,
slatki čeka dom...
Preko sedam mora,
svićemo gnezdo.

ANDRE: Nesretnice. San je čaroban. Stvarnost je opaka i lažna.

(Trudi se da zaustavi Blanku koja, kao u snu, plesnim korcima što ujedno simbolišu i budenje, ponavljajući Andreove predašnje pantomimske pokrete, nastavlja da se kreće i peva. Svlači svoju haljinu, oblači kostim Kneginje čardaša, a zatim počinje vrtoglavo da pleše. Andre se vrti oko sebe, hvata ga »vrtoglavica«.)

LIVIJA: (Smetenim, sanjivim, usporenim kretanjama, ponavljajući predašnju Blankinu igru, kao da izranja iz neke teške omamljenosti.) Da li je noć ili dan? Svetla noć, ili mrkli dan? Ne letim, niti lebdim. Nogama ponovo dotičem tlo. Mame me livade, šume i cveće. Ponovo mi muška ruka miluje krilo. Otvaraju mi se oči. *(Ljupko dolepršа pred Blanku.)* Vratila se! O, kako je lepa! Rodila se Kneginja čardaša!

ANDRE: Mi smo čarobnjaci. Nikome ne dopuštamo da nam prožđere snove. Čarolija Kneginje čardaša darovala je slobodu.

LIVIJA: Život je lep... čak i kada nam je sva preostala nada u poslednjoj katastrofi. Neka padnu čipke sa ženskih grudi, sjajni nadgrobni spomenik heroja opasno se nakrivio i sve više podseća na leglo pacova...pojavila se Kneginja čardaša. Siročićima šapuće na uho ljubavne reči, zatim podiže s lica crveni veo od finoga tila, od njenog osvetničkog pogleda beže zlotvori glavom bez obzira. Kneginja čardaša nosi o pojasu zlatan ma, njeno telo je očaravajuće, zamahne mačem, njeni se bokovi zanosno njišu, kao crvena ruža rascvetava se čarolija i narod se budi iz večnog sna, na vjeki vjekov, amin.

ZOLNA: *(U međuvremenu je svukla kostim Majke.)* Priroda rađa život, blage prolećne kiše su nas sve poškropile. Device su raširile ruke i čekaju, užagrenih očiju. Sprema se luda svetkovina. Kneginja čardaša diže svoj mač...

ERIKA: Svet je gleda u ogledalu ogledala...

NORA: Neka živi spasenje! Smrt čemeru i tuzi! Dole malodušni! Kneginja čardaša je naša boginja!

BLANKA: *(Prilazi Aronu.)* Mozak mi vri, hoće da se rasprsne, telo mi je drsko. U meni se odražava odsjaj sutona.

(Erika, Nora, Livija, Zolna izvode oko Arona ljubavni ples, pripremaju scenu njegovog zavođenja.)

ANDRE: *(Duboko zamišljen, šeta među devojkama.)* Arone, naš život je jedan ogroman zaborav. Razum je najveći krvnik, bleda lica, upire pogled u daljinu. Istina tiraniše naše telo, ona je žarište konačnog sloma. Dočarajmo stari vrt! Vrati se u život. Probudi se, moje ruke su čiste, nikakva prokletstva ne mogu da im naude.

(Blanka pruža Aronu jedan kostim, on se izmiče pred njom. Blanka predaje kostim devojkama i nežno se privija uz Arona, pokušava da ga presvuče.)

BLANKA: Za pojasom nosim zlatni mač...

ANDRE: U zlatnom ćeš ognju biti sažežena.

ERIKA: Plače drveće, kamen i cveće...

LIVIJA: Priroda traži krv...

NORA: Svet te gleda u ogledalu ogledala...

ERIKA: Kneginja čardaša je naša boginja.

(Aron se oslobađa Blankinog zagrljaja.)

ANDRE: Pogled ti je zamućen, duša ti bludi u prošlosti. Učini još jedan poslednji pokušaj. *(Izvodi pokrete čaranja.)* Čuješ li muziku?

(Andre podiže ruke kao da diriguje orkestrom, utom se oglasi stvarna muzika. Pleše. Devojke zajedno s njim izvode ples radosti.)

ANDRE: Živela jednom dva brata... Obojica su volela istu ženu.

(Nora igra ceremonijal-majstora, Livija i Erika igraju dva brata)

Bog je obojicu kaznio.

(Devojke pantomimski oponašaju pokrete čaranja.)

Braća su s isukanim noževima navalila jedan na drugog.

(Livija i Erika prikazuju tu scenu.)

Uspomene su okrutne. Stvarnost ih je zavela. Bežali su od svojih snova.

(Blanka pođe prema Aronu povede ga sa sobom. Nora ustaje i obigrava oko Arona. Nastoji da ga očara, da ovlada njegovom voljom. Norin i Blankin dvoboj za Arona.)

A onda je Božja pobeda uzaludna.

(Blanka zgrabi Arona, privuče ga k sebi, započinje erotsku igru. Aron se prestraši, ustukne, Blanka nastavlja sama da izvodi erotski ples.)

Privid, senka, omama. Zašto ne veruješ svojim željama?

BLANKA: Uživati...

ERIKA: Sanjati...

ZOLNA: Zaboravljati...

NORA: Verovati...

LIVIJA: Nadati se...

(U erotskom plesu i nadigravanju, devojke obrazuju prsten oko Arona. Andre otrči do ormana, vraća se s Renatinom haljinom. Pruža je Liviji. Andre strastveno diriguje zamišljenim orkestrom, uz čiju se muziku odvija ova nema scena. Haljina prelazi iz ruke u ruku, Aron očajnički nastoji da je se dočepa, devojke je, međutim, uz glasan kikot, predaju jedna drugoj. Na kraju haljina dospeva u Blankine ruke. Blanka zaprepašćeno gleda u Arona. Ustukne nekoliko koraka. Aron pođe za njom. Blanka pokušava da začara Arona. Aron preklinjući pruža ruke prema Blanki. Andreove ruke klonu. Iz Blankinih ruku ispada Renatina haljina.)

ANDRE: Ako ne veruješ u Kneginju čardaša...

ARON: *(Diže s tla Renatinu haljinu.)* Samo priča, samo igra, samo uteha. I sveci imaju telo i dušu — ona nema.

ANDRE: Celog života sam vežbao. Lutao između njenih nakita i ljubavnika. A ti si ostao rob stvarnosti. Šta će biti s tobom? Strah me od tebe. Hoćeš da me ubiješ. *(Bespomoćno gleda u devojke.)* Predivne ste. Ali predstava još nije dovedena do savršenstva. Fantazija se ponekad gubi. Prava umetnost zahteva krajnju istrajnost. Usavršavajte se. Treba još da radite na pokretima *(Izvodi nekoliko plesnih koraka.)* na pevanju *(Načini piruetu.)* i treba da učvrstite svoju veru. Duša — od nje sve zavisi. On *(pokazuje na Arona.)* to najbolje zna. Moj brat će vas svemu naučiti. Dobro poznaje sve tajne duše. Možda čak isuviše dobro, to ga i unesrećuje. *(Pođe prema vratima, stana.)* Vežbajte. Pevajte tiho, sasvim tiho. Šapatom i jecajući. Ja se ne dam. Ne bojim se. Vraćam se za dve nedelje, donosim ugovore. Čiste hotelske sobe, novac, slava — evo šta vas čeka. Lepe ste. Vrt... vrt ćemo preporoditi.

(Dva brata se neprijateljski odmeravaju. Devojke diletantski pevaju melodiju »Kneginje čaradaša«, nespretno plešu. Andre se naglo okrene, zgrabi kvaku, otvara vrata i izlazi. Aron baca na tlo Renatinu haljinu. Podrugljivo se smeje. Blanka zajeca.

II DEO

4. ZAMKE ZAVOĐENJA

(Stari porodični vrt. Suton. Aron pažljivo zaliva suvo, kržljavo, žbunasto bilje. Na terasi Blanka, s koferom u ruci. Aron pažljivo osmatra gošću. Ne zna kako da se ponaša. Blanka spušta kofer na tlo.)

ARON: Tražite onog jebivetra?

BLANKA: Čekamo ga već dva meseca.

ARON: Taj nikad nije održao reč.

BLANKA: Uvežbale smo »Kneginju čardaša«. ARON: Ljudska je uobrazilja slična zveri-grabljivici, a moj brat se nepromišljeno razmeće njome. (Ostavlja gumeno crevo na mesto.) On vam je profesionalni varalica.

BLANKA: Možda su ga pritisli nepredviđeni poslovi. A ne sluti u kakvoj smo mi bezizlaznoj situaciji. U pozorištu smo dobile otkaz. Nemamo salu za probe. Pa smo pomislile... ovde postoje i reflektori... kostimi... Jer on nas nikad ne bi ostavio na ulici. Ovu terasu ionako niko ne koristi. Nećemo vam smetati. Možete mirne duše putovati, obilaziti seoske crkve. Bile bismo vam zaista zahvalne. Vodićemo brigu o bašti, posadićemo cveće, u proleće će sve biti u cveću i zelenilu.

ARON: *(Odbojno pogleda u kofer.)* Gospodice, ova bašta je odavno propala. A moj brat se nikad neće vratiti.

BLANKA: Mrzite ga?

ARON: Koga?

BLANKA: Brata.

ARON: On je upropastio ovu baštu. Za večita vremena. Čega god se dotakne — propada.

BLANKA: Vi ne volite ljude. Zato je bašta propala. I nju bi trebalo restaurirati. Jesen se primiče, sa susedovih stabala već opada lišće. Gde vam je metla? *(Očajnički mete.)* Ništa ne može da propadne ako mi to nećemo. Slutim da imate rdava iskustva. Primetila sam to još onda kada je vaš brat onako divno govorio. Njegova priča je lepša i od prave »Kneginje čardaša«. molim vas, upalite jedan reflektor, ne vidim lišće.

ARON: *(Uključuje jedan reflektor.)* Ne verujem u priče.

BLANKA: *(Ostavlja metlu, u svetlosnom snopu reflektora sedne na tlo.)* Bila sam naivna. Bože, šta će biti sa nama? S predstavom? Igrati u inostranstvu... operetu.

(Ustaje. U svetlosti reflektora Blanka ponavlja pokrete borbe s čarobnjakom.)

Priča je, ipak, lepa.

ARON: *(Okreće joj leđa.)* Dirnut sam vašom verom u moga brata. Jednom sam i ja počinio tu grešku.

BLANKA: Recite zašto ste se posvetili restauriranju ikona? Jer ljudi veruju u njih. Ja sam mnogo vremena provela na kolenima pred Devicom Marijom. *(Aron se naglo okrene prema njoj.)* Preklinjala sam je. Vi ste veoma pametan čovek, pa zato i verujete da je Devica Marija dobronamerna. I ne ljutite se, kada pevam. *(Kikoće.)* Ovako!

(Peva. Aron je posmatra ukočenim pogledom. Blanka prestane da peva, ponovo sedne na tlo.)

Ako sam loše sreće, ni meni ne ide pesma. Ali ako se noću dobro isplačem, do jutra se sredim. Ovoga leta još nisam plakala. Mislila sam stalno na »Kneginju čardaša«. Uspećemo. Devica Marija će uslištiti moju želju. Samo mi još vi ne praštate.

ARON: A šta mislite, zašto?

BLANKA: Iz taštine. Zato što sam pevala s njim. Vi, jednostavno, ne možete otrpeti da su ljudi sretni. Zašto onda držite po zidovima sve te svetačke slike?

ARON: Sedite, molim vas.

BLANKA: Nisam htela da vas uvredim. Ja sam samo neuka devojka. Ja ću sa svojim drugaricama pretvoriti ovaj vrt u raj. Onakav kakav se može videti na filmovima. *(Prilazi gumenom crevu, diže ga, voda naglo šikne uvis, Blanka se sva pokvasi. Aron joj prilazi, ali ona udari u veseli smeh, a vodenim mlazom drži Arona na odstojanju.)* Ta nasmejte se i vi! *(Aron skakuće oko nje.)* O, sada ste tako smešni!

ARON: Haljina vam je sva mokra. Kako ćete ovakvi na ulicu?

BLANKA: *(Zavrće slavinu. Odlučno stupi pred Arona.)* Malo sam se osvežila. Sprala sam šminku s lica, ruž s usana. Kupanje me je prolepšalo. Kada sam kročila u ovu kuću, srce mi je lupalo. Bojala sam se od vas. Ali sad sam mirna. Obgrlite me oko struka, uhvatite me za ruku. Pitaću vas nešto. *(Aron učini jedan nespretan pokret, Blanka ga uhvati za ruke i povuče k sebi.)* Ne plašite se. Zar nj njoj ne biste oprostili?

ARON: *(Trgne.)* Kome?

(Blanka se glasno nasmeje i otrči u sobu, pride ormanu, otvara ga, s vešalice skida Renatinu haljinu. Izlazi na terasu.)

BLANKA: Njoj.

(Aron pilji u Blanku, kao da ne veruje svojim očima, najzad prilazi, uzima od Blanke haljinu, ali ona je jednim odlučnim pokretom ponovo istrgne iz njegovih ruku.) Zašto ne verujete svojim očima? »Bila jednom dva brata i obojica se zaljubila u istu ženu.« Vaš brat vam je oprostio. A vi ste bili grubi prema njemu, jer niste hteli da učesvujete. Ne zaslužujete tu ženu. Vi, zapravo, nikoga ne volite. Zašto niste pošli za njom? Niste je voleli... Niste je tražili... Vi ne umete ni da se molite, jedino slikate anđele po zidovima seoskih crkava.

(Blanka otrči u sobu, stane pred ogledalo. Oblači Renatinu haljinu.)

Ako nam ne ustupite baštu, naći ćemo drugu. Vaš brat će sigurno doći, nije istina da je varalica. *(Izazovnim plesnim koracima dolepršа do vrata, stane, pa izađe u vrt.)* Mene je smesta osvojio. Pošla bih za njim, i pešice, jer ima veliku dušu. Volela bih da u ovoj haljini legnem na širok, čist, beli krevet i da ga čekam dok se ne vrati.

ARON: *(Diže sa tla Blankinu mokru odeću i rublje i prostire ih po naslonima stolica.)* On, on, on i opet samo on. Šiba me svojim čistim osećanjima, da bi mi se više gadio. U pravu ste. Prezirem ga jer se oplemenjuje uspomenama uzdignutim u ružičastu izmaglicu.

BLANKA: Sada govorite od srca. Volim da vas slušam. Dozvolite da se naparfemišem.

ARON: Ne. Sutra ćemo kupiti parfeme. Ruževe, pudere, svu potrebnu šminku. I primoraću vas da ostanete. Da upoznate smrad iz kojeg je usplamtela vaša ljubav. A onda možete da pođete za njim. Ako ste se već upleli u naš život, red je da zaronite i u njegovu prljavštinu. Naučiću vas novim molitvama.

BLANKA: *(koketno, zavodljivo prilazi Aronu i nežno ga uhvati za ruku.)* Pridi bliže. Nauči me.

ARON: Širom otvaram kapije snova, pa i ako škripe, poput đavolovih mamuza. Želiš, dakle, da budeš manekenka obmane? Da lažem, kao ostali? E, pa, našminkaj svoje ofucane snove o Kneginji čardaša. *(redom uključuje i ostale reflektore.)* Sve ste vi jednake. Hajde, navalimo na Kraljicu čardaša, oborimo je u blato kao pijanu uličnu kurvu. Vaši snovi zaudaraju na znoj i baruštinu. Zar te nije strah? *(Blanka se zakikoće.)* Taj užasno infantilni glas... bio sam ubeđen da je već odavno bestraga nestao. Neka ova bašta ponovo bude kupleraj. Ali ja ne odgovaram ni za koga, razumeš? I ni slučajno nemoj pomisliti da sam isti kao moj brat. Ja nisam vetropir. Razočaraćeš se u mene. Mrzećeš me, jer oni koji hoće da budu sretni, skandalozno su površni. *(Blanka se sve glasnije smeje.)* Misliš da se ovako, sva nakinđurena, na kolenima moliš Devici Mariji, a u stvari si samo raskrečila noge pred njom. Telesne vežbe pred telesna uživanja. Prošao sam tu školu. Preuzimam vođstvo. Zahtevam bezuslovnu poslušnost. Praćakaj se u snu kao u pljavštini. Pristaješ?

BLANKA: Pristajem

5. KUŠNJA

(Svuda po terasi izvešane maske. Aron ih za stolom bojadiše, Blanka se šetka u Renatinoj haljini.)

ARON: Probaj drugu haljinu: *(Blanka se presvlači.)*

ARON: Upropastio sam masku Dobre vile. Pogledaj samo. Kao da plače... Juče posle podne završio sam restauriranje jedne Marije Magdalene. Kroz prozor se probijao kao bakar žut snop sunčeve svetlosti. Nigde još nisam video onakvu Mariju Magdalenu. Po svemu sudeći, naslikao ju je neki živopisac-jeretik. Svetica okrenula lice prema nebu, duga kosa joj raspletena, a u izrazu njenog lica nema ni traga pokajanja. Naprotiv, prkosno se smeška. Ruke su mi drhtale. Uplašio sam se da sam, možda, ja pogrešio, mada sam radio veoma precizno. Čudi me da ga crkveni velikodostojnici, nisu kaznili. Da li uopšte slušaš šta govorim?

BLANKA: Slušam. Ali zašto mi sve to pričaš? Gnjaviš me. Nisam ti ja Magdalena. Šta hoćeš od mene? Šta sam ti učinila? Najpre si mi branio da oblačim Renatine haljine. A sada tražiš od mene da ih nosim. Volela bih da mogu da te utešim... Ne čini to sa mnom.

(Šeta u Renatinoj haljini.)

ARON: Nabavio sam najsavremeniji stereo-uređaj. Poručio sam nove reflektore, novi komandni pult. Danas će ga doneti i montirati. Obuci onu drugu. Da te vidim. Lepa si. Očaravajuće lepa.

BLANKA: Stidim se. Kao da sam lopov. Zašto me prisiljavaš da sanjam o njoj? Guraš me u njen zagrljaj. Predaješ me njenim ljubavnicima.

ARON: Upoznajem tvoje podlosti. Izleči se od tih grozomora.

(Pruža joj ruku. Blanka neodlučno krene prema njemu.)

Čini mi se da primećujem neke ohrabrujuće znake. Noću nežno miluješ svoju svilenkastu kožu, a izjutra, kao oslobođena teškog bremena, diviše se pred ogledalom svome telu. Iz njega izbijaju tvoje želje, kao što se kroz crkvene prozore slivaju pred oltar bakarno crveni slapovi popodnevne svetlosti.

(Blanka nežno zagrli Arona i povlači ga na tlo. Aron preneražen skoči na noge, i kao štit, stavlja na lice masku Đavola.)

BLANKA: *(Strgne Aronovu masku s lica. Vuče ga za sobom.)*

Tvoje maske su grozne. Predstava je odvratna. Hoću da igram Kneginju čardaša tvoga brata.

ARON: *(Zgrabi je za ramena u povuče nazad.)* Taj bedni sanjar i ne sluti da je i meni ostala jedna uloga. Oterao bih te u svom očajanju, da sam bez šanse. Shvati već, postoji samo put pokvarenosti. Lepim pričama vode nas na klanicu. Poslednja revolucija je bludničenje odbačenih.

(Aron čvrsto zagrli Blanku, samozaboravno se ljube.)

Slava se rađa u postelji. Oko nje gusto vijore purpurne zastave. Pred njom kliču razdragane mase. Sviće dan slobode.

BLANKA: Ne razumem o čemu govoriš.

ARON: Govorim o maskama, o, bezazlena, devičanska moja ljubavi. Odbaci svoje obličje i postaćeš mala kurva naše slavne istorije.

BLANKA: Zar opet sanjariš o njoj?

ARON: Sanjarim o svima nama. Približava se čas spasenja. Voleo bih da mogu umreti za tebe. Budi savršena!

BLANKA: *(Polako ustaje, oblački haljinu, uređuje kosu. Stavlja sebi na lice masku Đavola. Nežno uhvati Aronovu ruku.)* Igraš se s đavolom. Zar mi naređuješ da te vodim? Pomoći ću ti, ljubavi.

ARON: Hvala bogu. Okrenućemo leđa svetu i uplesaćemo u »Knjeginju čardaša«. I pobiće nas kao besne pse.

6. MELANHOLIČNA ODBRANA LIČNOSTI

(Terasa i bašta Aronove porodične kuće. Aron se divi maskama izvešanim suvda po terasi. Gomile reflektora, u jednom uglu novi komandni pult i stereo-uređaji. Blanka je u sobi, ispred ogledala proba haljinu.)

ARON: *(Uključuje reflektore.)* Novi reflektori su odlični. I komandi pult. U studiju su izvrsno obavili posao. Muzički stub je prvoklasan. *(Uključuje i muzički stub. Čuje se izobličena melodija »Kneginje čardaša«.)* Uložio sam u sve to čitav jedan imetak. Ali, vredelo je. Slušaš li ti, uopšte, šta govorim? *(Isključi reflektore, osim jednog)* Ruže, šeboji, noćne frajle. Ništa nije izgubljeno.

(Isprobava maske, u međuvremenu Blanka izlazi u baštu).

Okreni se. Našminkaj lice tako da deluje još bleđe. Neka bude sasvim belo, kao smrt. Gde su ostale?

BLANKA: Oblače se.

ARON: Pođi polako prema izvoru svetlosti. Lakše, treba da deluješ zamišljeno.

(Aron pojačava svetlost. Iz zvučnika se oglasi izobličena, parodijska, za električne instrumente aranžirana, sasvim otuđena melodija »Kneginje čardaša«.)

ARON: Molim novi tekst. *(Pruža Blanki masku Kneginje čardaša.)*

BLANKA: *(Stavlja masku na lice.)*

Preko sedma mora...
Život šta je? Grozomora!
Preko sedam mora...
Život šta je? Raspoloženje!

(Blanka usiljeno peva, glas joj, međutim, najednom zamre, zatim negodujući izlazi iz snopa svetlosti, odbacuje masku i otrči u sobu pred ogledalo.)

Zašto me mučiš? Sve si izokrenuo. *(Doteruje se pred ogledalom).* Uzalud sva šminka, parfemi, puderi. Nemoj mi više poklanjati nakit, haljine. Oko mog tela i vazduh zaudara.

ARON: *(Pojačava muziku, ljutito izvlači Blanku iz sobe.)* Jesi li dala reč? Nisi, valjda pomislila da ćemo odustati na pola puta? Neodgovorno pevamo da je Kneginja čardaša boginja, a onda nastavimo da hrčemo kao da se ništa nije desilo. Ja dobro znam kakav je Bog, dvadeset godina ga sanjam. Bog je osvetoljubiv. Budi srećna, ako ti se telo uvija od slasti pod fijukom njegovog srebrom optočenog biča. Takav je Bog. Siše ti krv, kao pijavica.

BLANKA: *(Ustukne.)* Ponekad tako lepo govoriš. A onda se sva tvoja nežnost pretvara u mržnju, ništa ne vidiš, ne čuješ, bežiš iz mog zagrljaja.

ARON: *(Nestrpljivo gura Blanku pod svetlo reflektora.)* Tvoj strah potpiruje mi duh. Kroči u njega, kao u pećinu. U gustoj tmini uzajamno ćemo otkriti naša tela. Vodi me, Kneginjo čardaša. Pred tobom je veličanstven zadataka. Ovladaj našom voljom. Pevamo, plešemo pred tobom. Priđi bliže! Povedi me u svoj prljavi san. Tvoj kupleraj je naša čistilište. Neka tvoje nago telo svetli kao pun mesec na ledenom Arktiku. Zašto se dvoumiš? Zar nijedan muškarac još nije video tvoje nago krilo? Koliko puta si već prodala sebe u prljavim hotelskim sobama? Na zadnjim sedištima automobila? Koliko si muškaraca zadovoljila po smrdljivim podstanarskim sobičcima? Na stolu načeta konzerva pašteta, mrve, prljavi stolnjak. I uživala si u tome. Znaš li zbog čega? Zato što si životinja. Kao leopradova ženka, opasana bodljikavom žicom. Da krenemo! Skidaj se! Počinjemo obred!

(Baca masku pred Blankine noge. Blanka diže masku s tla, pođe prema izvoru svetlosti, polako svlači sa sebe Renatinu haljinu. I Aron se svlači. Pojačava se izobličena varijanta melodije »Kneginje čardaša«. Blanka pritiska na grudi Renatinu haljinu.)

Ti si moja. U tebi se mešaju strah i naslada. Uzvišenog li časa! Mažeš telo kremama. Grliš svoj raspršivač parfema. Šetaš, smeješ se, pišaš, refleksno vrcneš dupetom čim ugledaš kakav muški ud. S osmehom miluješ leševe potopljene u mlaku vodu. Obuzima te kosmička želja da u svom toplom krilu uspavaš polumrtve muškarce. I zato gazim po pričama, kao po govnima. Takav je zemaljski život, površan i sramotan. *(Stavlja svoju masku na lice.)* Rođeni otac te je gurnuo u moje naručje i pri tom se pravio da plače. Matori lakrdijaš. A sada viđam tvoje rane u budavom lavirinut večnosti. Namerila si da pobegneš? Neka te probudi vatra!

BLANKA: *(Nevoljno stavlja masku na lice.)* Oči su mi zaslepljene bleštavošću, sputana sam viticama svetlosti, nisam više u stanju ni da se pomaknem.

ARON: *(Grubo.)* Ti si moja. U zamenu za tebe darovao sam zemaljskom svetu pravdu i lepotu. Služićeš me za večita vremena. Besmrtnost će biti tvoja nagrada.

BLANKA: *(Teško izgovara reči.)* Lepota je moja tamnica... *(Ispipava prostor oko sebe.)* Gde se nalazim?

ARON: U paklu. Na najlepšoj i najveselijoj tački života.

BLANKA: Jao, ne ovako... On od jauka... odzvanja. Vrisci... Ovde je sve bezglasno. Ne osećam, ne vidim...

ARON: Ne! Ukinuo sam bol i patnju.

BLANKA: *(Ispipava svoje telo.)* Ko sam ja? Pomozite!

ARON: Iz trenutka u trenutak postaješ sve lepša.

BLANKA: Trčati... Gde je kraj, i gde je početak? *(Zajeca.)* Neka me pomiluje jedna ruka, jedna grana, jedan cvet.

ARON: Odavde ne možeš da pobegneš. Nemaš kuda i nemaš zašto.

(Blanka nastoji da se pomeri, ali Aron je hipnotiše, Blanka očajničkim naporima uspeva da se ponovo pokrene. Aron nastoji da je u tome spreči. Njegova pantomima, u skladu s izobličenom, otuđenom melodijom »Kneginje čardaša«, emituje preteću snagu, moć. Blankino telo se paralizuje, a kada se sasvim ukruti. Aron započinje ples u slavu njene lepote. Blanka krajnjim naporom prekriva dlanom oči. Nastoji da se pomeri, da pobegne, ali Aron ponovo uspeva da je parališe. Blanka strgne masku i s bolnim izrazom na licu, skupivši i poslednji atom snage, gotovo šapatom, mucavo, peva originalnu melodiju »Kneginje čardaša« koja nije u skladu s izobličenom melodijom iz zvučnika.)

BLANKA: *Preko sedam mora,*
slatki čeka dom...
Preko sedam mora,
svićemo gnezdo.

ARON: Nesrećnice. San je opak. Stvarnost je vilinska. Sve se drugačije desilo. Đavo je začarao Kneginju čardaša i poslao je nazad među nas.

(Blanka kao da nastoji da se otrgne iz zagrljaja nepoznatog čoveka, očajnički skida sa sebe nevidljive ruke, pokušava da pobegne, da se sakrije, ali bezuspešno. Plešući Aron Blanku sapinje nevidljivim stegama. Blanka se, »sapeta«, vrti oko sebe, sve brže, i do završetka pesme ruši se, kao vreća, na tlo.)

ARON: Anđeli su te ranili vršcima svojih krila. *(Vrteći se u svetlosti reflektora, drži u naručju Blankino telo.)* Moram brzo da delujem. Vatra me budi iz sna, bol potpiruje vatru. Oprosti istini. Ugledao sam na trenutak stvarnost koja mi je sasula vitriol u lice. Naređujem ti da se vratiš. Ponesi slavu pakla, širi posvuda njegov otrovni dah, njegov preporod zavisi samo od vas. Jer pakao će bez vas ostati komforni, prazni hotel. Veselite se, zlehudi zemaljski smrtnici. Čeka vas beli svet, sjaj i sreća. Gde ste, mili stvorovi, zemaljske prodavačice fantazije?

(Spušta na tlo ukrućenu, nepomično uspravnu Blanku. Zadovoljan je. Na licu ima masku. Pojavljuju se Erika, Nora, Zolna i Livija.)

ZOLNA: *(U blistavom kostimu princeze, pod maskom. Uz nakazan i podrugljiv smeh podiže Blanku u naručje.)* Milo moje dete! Kćeri jedina! Nismo te prodali, samo smo Đavola nadmudrili.

NORA: *(U sjajnoj generalskoj uniformi. Preuzima devojku.)* Odmah sam video da je taj Đavo obična tupoglava gnjida. Moje očinsko srce bilo je na mestu. Moja kći se ne da. Zna šta znači porodična čast. Pobedila je Đavola. *(Spušta Blanku na noge.)*

BLANKA: *(Polako joj se život vraća u telo, polako podiže s tla Renatinu haljinu, oblači je, zadubljena u misli osvrće se levo—desno.)* Vratila sam se. Pobedila sam čaroliju. Ljuljanje moga krila, podrhtavanje mojih grudi predstavljaju najlepši obred. Ja sam Kneginja čardaša. Palim vatru u drugim telima, poklanjam novi život sanjarima na samrti, oživljavam malodušne, lečim smrtno obolele od svetskog bola. Posle svake katastrofe sve snažniji biva zvonki, stakleni glas sveta. Svet je lakomislena, lepršava, razdragana, slatka muzika. Tvoje rane prekriva muzika rasprhnute pene morskih talasa s mekim naborima džinovske čipke prostrte pred obli nebeski svod.

NORA: No, no, no... Časna generalska reč, ovo je već previše. Nismo te tako vaspitavali. Imamo novca, hleba. Imamo moć. Ne izigravaj anđela. Osvrni se malo oko sebe, bajka se obistinila. Dosta je bilo hokus-pokusa.

LIVIJA: *(Stavlja na lice masku Vile.)* Nelojalna konkurencija. Kad te je Đavo oteo, svi smo bili sigurni da ćeš ga uništiti. Racionalno smo ekonomisali s Đavolovim poklonom. Bila je to dobra investicija. Stvorili smo zemaljski raj. Svejedno je sad da li sklapam ili otvaram oči: svuda je raj.

ERIKA: *(Takođe pod maskom Vile.)* Sve je san. Plešemo do mile volje. Ni za šta ne moramo da se borimo. Tuga je iščezla. Patnja? Šta to beše? Nikad više ne moraš da pevaš.

BLANKA: Dozvoljavam da se vaša sećanja pomire u blistavoj, svetloj tački. Vezujem vas za sebe iluzijama, oslobađate se tuge, muka, laži. Očišćeni letite ka nebu, gde nema zaborava, gde vas čekaju vaši anđeli.

ZOLNA: Kćeri moja! Kakvo nebo pominješ? Kakve tričave letove? Anđeli smo mi. Bajka se obistinila. San se raspršio. Kada je zlatokosa devojka čarobnom pesmom pobedila Đavola i vratila se na zemlju... He-he-he...

NORA: ... Zlatokosa devojka je ponovo poslušno dete svojih roditelja...

ZOLNA: ... Otrovaće notorne neprijatelje domovine...

NORA: ... Poštuje autoritet roditelja.

ZOLNA: Slatke li i prepredene veštice. Pogledaj samo to njeno prekrasno telo. I glas joj je čaroban. Njušim dobar posao, hitno uložimo u nju svoj novac.

BLANKA: Pospite se pepelom. Padnite na kolena. Probudite se! Pogledajte! Pogledajte samo u kakvom odvratnom đubretu živite, i ova bašta je obrasla korovom, a vas su prevarili. Ja sam Kneginja čardaša. Povešću vas u susret veličanstvenim uživanjima.

LIVIJA: Ti nisi Kneginja čardaša. Ne veruješ bajkama. Mi smo hor anđela. Mi smo zemaljske vile. Život je sladak kao med.

(Livija i Erika razdragano plešu. Blanka pokušava pokretima naučenim od čarobnjaka, da ih zaustavi i parališe. Bez uspeha. Livija i Erika udare u još veseliji, razuzdaniji ples i smeh, vrte se oko nje, te je na kraju stanu grliti i ljubiti.)

ARON: Gučite samo čežnjivo u smradu truljenja. Navalite na bajke, prožderite snove. Život nam nije mnogo drukčiji od samozadovoljavanja u ćošku zatvorske ćelije pred nacerenom njuškom stražara. Kaznite Kneginju čardaša ako neće da peva onako kako joj to vaša sreća nalaže.

BLANKA: *(Odgurne ih.)* Pred vama je dug put. Od poretka i razuma nasledili ste samo grehe. Napred u haos. Ubijte uobrazilju da biste ukinuli stvarnost.

LIVIJA: Opaka si. Ništa ti ne verujemo. Ti nisi Kneginja čardaša. Mora da su te u paklu začarali. Nama ne treba Kneginja čardaša.

(Livija i Erika cimaju Blanku i pevaju po originalnoj melodiji.)

LIVIJA I ERIKA: *Zašto juriš za srećom,*
zašto ganjaš opsenu...

(Blanka se otrgne od njih i iste reči ponavlja po izobličenoj melodiji.)

NORA: *(Izguče mač.)* Država je u opasnosti. Pljačkaju nas. Treba da sakrijemo dragocenosti!

ZOLNA: Biserne ogrlice, zlatne narukvice, brilijanti i smaragdi. Rođena kći se okrenula protiv nas. Na kolena! Smesta! Moli oca da ti oprosti.

LIVIJA: Odoh da spremim večeru. Krče nam creva. *(Postavlja sto, Zolna i Nora sedaju za trpezu, naginju se nad tanjire.)*

NORA: Ukusnih li zalogaja. Pripremimo se za poslednji juriš. Smrtno se dosađujemo kada su nam stomaci puni.

ZOLNA: Tad je ljubav najslađa. Ko može, neka grize.

LIVIJA: Jao, ljubav. Jedva čekam da skršim nekome kičmu.

ERIKA: Sinoć sam dokrajčila jednog. Nije mu preostalo ništa drugo no da se ubije.

ARON: Prisilite je. Neka guguče. Neka joj se struk povija po ovoj gruboj melodiji. *(Gurne devojke pred Blanku.)* Vi ste hor svetica. Male božije kurvice! Neka vaši glasovi bujaju kao šareno cveće, a neka se reči propinju kao kreste morskih talasa, kresnite vatru i munju iz patnje tela. Neka bude svetlosti, koja će razvejati buđavi razum u lobanjama. Juriš na čast i pristojnost jeste trijumf slobode. Stvorite zemaljski raj od ovog vrta. Sve blista. Budite nemilosrdne kako sam vas učio. Dobrota je sablažnjiva, jer rađa nakaze.

(Livija i Erika primoravaju Blanku da pleše njima i pri tom pevuše originalnu melodiju »Kneginje čardaša«. Blanka ih odgurne od sebe.)

NORA: Ovo ne dozvoljavam. Zahtevam poslušnost. *(Groteskno maše mačem.)* Na kolena. Lagala si roditelje. Moli ih za oproštaj.

(Livija i Erika drže Blanku za obe ruke, ona nastoji da se oslobodi. Nora zamahne mačem prema njoj. Zolna glasno viče:)

ZOLNA: Slatka kćeri srećo moja! Rosna ljubičica. *(Pokazuje svoje grudi:)* Njima sam te dojila, svake noći ljuljaškala.

(Aron pojačava muziku.)

Pevaj!

ARON: *(Podrugljivim tonom počinje izobličenu varijantu:)*

Preko sedam mora
doživotno zatočena . . .

(Blanka pokorno peva njim. Sledeća dva stiha peva već na sav glas, sama.)

BLANKA: *Preko sedam mora,*
smeši se sreća . . .

LIVIJA: Ovo je skandalozno.

ARON: *(Ohrabruje društvo.)* Omamljeni, teških glava izvlačimo se iz razdoblja ispaštanja. Neka se vaša tela prosvetle, neka postanu prozirna, blistava od grehova mladalačkih snova. Vatra je spasenje. Zaboravite svoje telesne grehe, žudnje. Oko Kneginje čardaša sede anđeli.

(Pod uticajem Aronovih reči, Blanka usamljeno peva. Livija i Erika je prisiljavaju da klekne, ali ona beži od njih.)

NORA: *(Pritisne dlanove na srce.)* Groznih li i opakih glasova. Moja kći je poludela.

ARON: Vatra će svima doneti spasenje. Sloboda se oslobodila! Vi i ne slutite, kakva vas teška vremena očekuju.

LIVIJA: Nisi nam potrebna. Sve si upropastila.

ERIKA: Vrati se u pakao!

(Sumnjičavim, nepoverljivim pokretima odmiču se od Blanke.)

BLANKA: Hoću da se vratim! Da vas više ne vidim. Sreća mi je na nos izašla.

ARON: Zemaljski glasovi su se rasprhnuli, ne povinuju se više vašim osećanjima. Vode vas u jedan novi svet, u kojem je slast drugačija, i drugačije blista lepota.

LIVIJA: Divan je, predivan ovaj svet.

ZOLNA: Kneginja čardaša nas ugrožava.

BLANKA: *(Pođe prema njima.)* Dižem visoko svoj mač, u sebi krijem čarobnu snagu, u suzama me čekaju drveće, trava, cveće, šapućem ljubavne reči na uho lakoumnih, podižem svoj krvavi veo, jao, jao, teško meni, ja sam bog.

NORA: Obožavam barene kolenice sa hrenom. *(Skreće pogled na Blanku.)* Beži!

ZOLNA: *(Jede.)* Nezahvalno derište.

LIVIJA: Vidi kako je samo poružnela.

ZOLNA: Beži nazad u pakao. Tamo ti je mesto.

LIVIJA: *(Eriki:)* Pogledaj, ide jedan od njenih obožavalaca. Nosi na sebi prokletstvo rođenog brata. Ludak. Svakome veruje. *(Pokazuje u jednu tačku scene)* Plavokos je i pitoma pogleda. Vidi se na njemu da je nesrećan.

ERIKA: Ždere se. Zaljubljen je u Kraljicu čardaša. Njegova tuga je opasna, jer je zarazna. Trebalo bi da ga ubijemo.

(Livija i Erika izvlače noževe. Kao da se bore s nekom senkom, uz glasan kikot udaraju noževima nevidljivo telo.)

BLANKA: Da li te boli? *(Bojažljivo prilazi Aronu.)*

ARON: Ko si ti?

NORA: *(Zadovoljno podrigne.)* Lako ćemo slomiti zlatokosu. Prevaspitaćemo je. Udaćemo je. Moj budući zet mora da bude imućan čovek.

ZOLNA: Ako ne bude umeo da obrće novac, lako ću naučiti kćerku kako da zadavi muža u bračnoj postelji.

NORA: Da, sahranićemo mi još nekoliko smetenjaka. Ali sve je dobro kad se dobro svrši. Pre svega, treba joj izbiti iz glave da je ona Kneginja čardaša. Priviknimo je na miris krvi.

(Livija i Erika sedaju na tlo, kikoću se.)

ERIKA: Telo mu je još toplo.

LIVIJA: Ali srce mu više ne kuca.

(Blanka polako ustaje, tetura se. Oglasi se muzika. Nora energično privuče Blanku k sebi. Blanka joj okreće leđa. Livija i Erika, plešući u vilinskim kostimima, zadovoljno se kikoću.)

BLANKA: Pustite me nazad u pakao!

(Aron odrečno odmahne glavom. Blanka pokuša da začara Arona, ali Aron oponaša njene pokrete. Muzika se pojačava, Blanka peva. Njene reči prelaze u vrisak. Pada na kolena. Aron bezglasno diriguje. Blanka se baca na tlo, strgne s lica masku i zajeca.)

(Aronova ruka klone. Ponovo odrečno odmahne glavom. Blanka puzi pred njim, preklinje ga. Aron je povlači. Blanka s nekom obnovljenom snagom skače na noge i ponovo pokušava da ga začara. Aron se vrti oko svoje ose, njegov otpor, očigledno, slabi. I s njegovog lica pada maska.)

ARON: *(Promuklim glasom:)* Ne. Ne dozvoljavam. Pakao je moj. Ne dopuštam da me i njega lišite.

7. LJUBAVNA STRATEGIJA

(Vrt Aronove kuće. Aron nešto radi oko reflektora. Redom uključuje i isključuje svaki reflektor. Na kraju ih uključuje sve zajedno.)

BLANKA: Ne! nemojmo opet iz početka! *(Beži iz snopa svetlosti, ali čim pobegne iz jednog, uleće u drugi. Ne uspeva joj da se sakrije. Aron potrči za njom, sustiže je, privuče je k sebi. Blanka se otrgne iz njegovog zagrljaja. Aron je ponovo zgrabi za ruku, ali Blanki ponovo uspeva da se otrgne. Oboje padaju na tlo, bore se. Blanka staje na noge.)* Hoćeš da me siluješ? Uvek su ti ruke tako hladne. Ne želim da slušam tvoju muziku. *(Otrči.)* Zaludela sam te. Sva se naježim od tvog dodira. Ne mogu . . .

ARON: Lepa si. Svakim danom si sve lepša. Zahvaljujući tvome telu, pronašao sam jedno virovito, uskovitlano središte. *(Ponovo je dograbi, baci je na tlo.)* Svud oko nas kao ogledala ravne ledene sante, ti si, međutim, vruća.

BLANKA: Lažeš. *(Hrvaju se.)* Ne dotiči me. Uprljaćeš me. Isključi ove reflektore. Danas nema probe. Ni ostali neće doći.

ARON: Kako da nema. Svaki trenutak je proba. Neka usplamti u tebi priča o Kneginji čardaša.

BLANKA: Znam zašto nećeš da ih isključiš. Tebe svetlost zaslepljuje. Zahvaljujući tome, ti gledaš mene, ali vidiš nju.

ARON: *(Zgrabi Blanku, obara je na tlo.)* Vidim samo tebe. Ja ću te izlečiti. I tako ću se izlečiti i sam. Pronaći ćeš svoje pravo ja. Ispovedi svoje grehe Devici Mariji.

BLANKA: Ti si zaslepljen! Nisam ja Kneginja čardaša, nego ona. Ja samo igram njenu ulogu. Upotrebljavam njen parfem, njenu šminku, nosim njen grudnjak, njene gaćice. Ne grlim te ja noću, nego ona. Ja i ne postojim. Ponekad moja suparnica u meni zadrema i tada se ja probudim. Ne približuj mi se.

ARON: *(Okrene se, isključuje reflektore. Scena tone u tamu.)* I sada vidim samo tebe. Sklapaš oči. Na dnu neba titra samo jedan uski tračak svetlosti. Kad budeš otvorila oči, bićeš okružena mlečno belom maglom. Jesi li shvatila iz kakvog se bednog poniženja rađa ljubav vredna poštovanja? Iscedi svakog muškarca, ili će te rulja samleti.

(Blanka zajeca.)

ARON: Sledila si me. Opsedala. A sad je red da ovenčaš svoju žrtvu.

BLANKA: Užasan si, zamišljena moja ljubavi.

ARON: Zar sam još uvek tvoja ljubav.

BLANKA: Uključi reflektore. Mrak te čini suviše sentimentalnim. Neka zablista svetlost. Nećemo se zaustaviti na pola puta. U pravu si . . . ljubavi. Ispraznimo čašu zanosa. Oluja mi mrsi kose. Iz peta mi iskaču varnice. Krv mi penuša. Biću bludna kuja, da bih te po tvojoj želji odvela u uvelo krilo istine.

(Aron uključuje reflektore. Blanka odleprša na sredinu scene.)

ARON: Neka ljubičasta tuga je zasela na tvom licu. Ne. Neću te još definitivno odgurnuti.

(Aron isključuje reflektore. Mrak.)

BLANKA: Kasno je za tugovanje. Savršeno sam se uživela u svoju ulogu. Nikad me više nećeš videti.

(Aron ponovo uključuje reflektore. Blanka pleše.)

Tražiš ono čega nema. Kada plešem, vidim budućnost. Oslepeću.

(Mrak.)

ARON: Ucenjuješ me.

BLANKA: Volim te.

(Svetlost.)

ARON: Kocka je bačena. Sutra putujemo u Beč. *(Baca izvešane maske na tlo.)*

BLANKA: Oslepećeš.

(Mrak.)

ARON: Zašto me voliš?

BLANKA: Zato što zaista vidim budućnost. Izdaću te prvom prilikom. Ne dotiči me. Ne prljaj me.

(Svetlost. Aron se smeje i nogama udara takt. Blanka se smeje s njim, stavlja na lice jednu masku i pleše.)

8. SRETNI RASPAD LIČNOSTI

(Zapušteno dvorište Andreovog stana. Ana stoji u spavaćici pred dvorišnim vratima, sumnjičavo posmatra goste. U rukama pridošlica paketi, koferi. Zbunjeno razgledavaju dvorište.)

ANA: Nisu kod kuće.

ARON: Kada će doći?

ANA: Ne znam. Večeras su pevali u Operi, a posle nastavljaju u »Plavoj ptici«.

ARON: Ponoć je odavno prošla.

ANA: Ako su gosti dobro raspoloženi, pevaju sve do jutra. Šta vi želite?

ARON: Ja sam Aron. A ti si, sigurno, Ana?

ANA: *(Uzbuđeno:)* Zašto ne kažete? Uđite! Tata će biti presrećan. Mnogo je pričao o vama. Čuveni slikar . . . Izložbe u Parizu, Njujorku, Rimu . . . Slavni ste u celom svetu.

ARON: *(Zbunjenim devojkama:)* Šta buljite? Raspakujte se. *(Ani:)* Iznenadićemo ti oca.

(Ana otrči u kuhinju, oblači džemper. Devojke, uz Aronovu pomoć, montiraju reflektore. Aron potom uključuje stereo-uređaje i pojačava muziku. Čuje se otuđena, izvitoperena melodija »Kneginje čardaša«. Preko komandnog pulta rasvete, Aron obasjava čitavu baštu.)

ANA: *(Vraća se u baštu, posmatra pripreme.)* Liči na »Kneginju čardaša«. Skoro da je ista.

(Otrči u kuhinju i vraća s violinom.)

Tata će biti srećan. I u »Plavoj ptici« njome počinje program. Svakodnevno je uvežbavamo. Odmah ću vam pokazati.

(Devojke isprobavaju maske. Ana peva i svira na violini originalnu melodiju.)

Preko sedam mora,
slatki čeka dom . . .
Preko sedam mora,
svićemo gnezdo . .

(U snopu svetlosti jednog reflektora Blanka otvara svoj kofer, vadi Renatinu haljinu. Zajeca. Ulaze Andre i Renata. Iznenađeno se zaustavljaju. Aron — da bi premostio zbunjenost — hitro stavlja na lice masku Đavola, teatralno stupa pred Andrea i Renatu. Strgne masku s lica. U tom trenutku prepoznaje Renatu. Renata hladno odmeri Arona koji stoji nepomično, i kao paralisan zuri u nju.)

ANDRE: *(Zbunjeno:)* Kakvo iznenađenje! Nemam reči . . . Baš sam hteo da vam telefoniram . . . Je li tako, Renata? Nastavi, kćeri. Izuzetno je nadarena . . .

RENATA: Samo umišlja . . .

ARON: Ne bih da smetam . . . »Kneginja čardaša« me je dovela ovamo . . . Postavio sam je. *(Osvrne se.)* Zaista, sve je onako kao kod kuće. Ne želim da se namećem . . .

(Ana primećuje zbunjenost, prestaje da svira.)

RENATA: *(Ljutito pogleda Anu.)* Nastavi!

(Aron odstupi nekoliko koraka. Ana svira na violini. Blanka primećuje napetost, stupa pred Renatu. Dve žene se neprijateljski odmeravaju. Renata s usiljenom veselošću.)

Zašto ćutite? Nismo na sahrani. *(Aronu:)* Ne tuguj. Sve moje radosti rađaju se iz tvoje sramote. *(Glasno:)* Konačno opet zajedno. Nadam se da znate, ja sam slavljenica. Budite veseli! Pokažite šta znate, podignite svoje lepe, bele noge, preostaće i vama nešto od slave. *(Uzima pod ruku Andrea i Arona.)* Vaša strastvena, jeziva žudnja me je preporodila. Ove ovde to ne shvataju. Popustite svojim strastima. Oslobađam vas. Nesrećnici me raspaljuju. *(Odgurne ih i razdragano pljeska. Peva iz originalne »Kneginje čardaša«.)* Veselićemo se do zore. Ne zurite u mene toliko pohlepno, imaćete prilike da me vidite i golu. Pokazaću vam se, da mi poljubite vitke gležnjeve. Hajde, malo više oduševljenja! Naredujem!

(Nastavlja da peva, Andre pripaljuje cigaru, teatralno i revnosno peva. Aron mu se bojažljivo pridružuje. Andre mahne Ani da nastavi svirati na violini. Blanka čeprka nešto oko stereo-uređaja, a onda izazovno stupa na sredinu scene. Oglasi se elektronska, izvitoperena varijanta. Svlači se. Podiže s tla, pored kofera, Renatinu haljinu. Polako je oblači. U međuvremenu su se i ostale devojke presvukle. Blanka upitno pogleda Arona. Aron se bespomoćno osvrće. Renata se podrugljivo smeje. Devojke bojažljivo plešu. Blanka podiže nogu, pokazuje potkolenicu.)

Zabranjujem!

(Blanka ukočeno gleda Arona.)

ARON: *(Popušta Blankinoj volji, stavlja na lice masku, zgrabi Blankinu visoko podignutu nogu, poljubi je, nežno je spušta na tlo. Blanka se smeje.)* Lečim tvoje rane u budavom lavirintu večnosti. Nećeš, valjda, da bežiš odavde? Neka te vatra probudi!

RENATA: *(Umeša se u Blankinu i Aronovu igru.)* Kakva vatra? Ova guskica nema ni o čemu pojma! Postojim samo ja i niko više. Samo se ja sećam tvoje mladosti. Nekad si jurio za zastavama, a sad sluganjski ljubiš noge jedne guske. Gde ti je dostojanstvo? Kud se dedoše tvoji čisti ideali? Možeš jedino preda mnom da padneš na kolena jer su te sa mnom zajedno zgazili u blato. Od mene zavisi milost, jer sam ja suočena s tvojom smrću.

(Muzika se pojačava.)

BLANKA: Oči su mi zaslepljene blještavošću, sputana sam viticama svetlosti, ne mogu više ni da se pomaknem.

ARON: *(Nežno:)* Ti si moja. U zamenu za tebe, poklonio sam lepotu zemaljskom svetu. Služićeš me večno. Bogato ću ti se odužiti, besmrtnost će biti tvoja nagrada.

BLANKA: Lepota je moja tamnica. *(Ispipava prostor oko sebe.)* Gde sam?

RENATA: *(Drmusajući Andrea:)* Puzali ste preda mnom, a sad biste me podmuklo izdali? Naučiću ja vas mržnji, patnji, snevanju. Bez mene vi, naprosto, ne postojite. Neophodna sam vam. U meni ste sahranili svoju mladost, svoje poraze.

(Aron ustukne, zatim krene prema Renati, ali Blanka ga zaustavlja, povuče ga sa sobom, nežno ga zagrli i prisiljava da nastavi igru.)

ARON: U paklu. Na najlepšoj i najveselijoj tački života.

(Renata se igra s Andreom, uspeva da joj ovaj obgrli kolena.)

RENATA: Ne bojimo se pakla.

BLANKA: Jao, nije takav. On od jauka odzvanja . . . Vrisci. Ovde je sve nemo. Ne osećam . . . Ne vidim. . .

ARON: Ukinuo sam bol i patnju.

RENATA: Bedniče. Još uvek se groziš patnje? Ona je opasna samo dok strepiš od nje. *(Vešto uvlači Andrea u ljubavnu igru, u međuvremenu peva.)*

ANDRE: To nije moja muzika. Kukavički ju je promenio. Zaslužio je svoju sudbinu. *(Peva s Renatom, nastoje da nadjačaju muziku iz zvučnika.)*

BLANKA: *(Ispipava svoje telo)* Ko sam ja? Pomozite mi!

ARON: *(Beži iz Blankinog zagrljaja.)* Svakog trenutka postaješ sve lepša i lepša.

BLANKA: Trčati . . . Gde je početak i gde je kraj? *(Zajeca.)* Neka me pomiluje jedna ruka, jedna grana, jedan cvet.

ARON: Odavde ne možeš da pobegneš. Nemaš kuda i nemaš zašto.

(Blanka načini korak napred. Aron pokušava da je začara. Blanka očajnom naporom uspeva da se ponovo pokrene. Pantomimskim pokretima Aron nastoji da je u tome spreči. Njegova pantomima, usklađena s izvitoperenom melodijom »Kneginje čardaša«, sugeriše preteću silu, moć. Kada se Blankino telo sasvim ukoči, Aron započinje svoj ples u slavu Blankine lepote. Blanka dlanom prekrije oči. Hoće da se pomeri, da pobegne, ali Aron ponovo uspeva da je paralише. Blanka, ipak, strgne masku i s bolnim izrazom na licu, s naporom, gotovo šapatom, mucavo peva. Andre učini jedan gest negodovanja. Aron ukočeno posmatra scenu. Blankina pesma nije u skladu s melodijom iz zvučnika. Blanka se zatetura. Andre priskače, uspeva da je uhvati pre no što se sruši.)

RENATA: *(Pođe prema njoj raširenih ruku.)* O, mala moja. Drhtiš kao prut. Sad ću te ja uspavati. Kad se budeš probudila, biće sve u redu. *(Miluje Blanku po kosi, skida masku s njenog lica.)* Mala naivka. Volela bi da spaseš ovog skitnicu?

ANDRE: Tvoje mesto je među nama. Otkrili smo lek protiv izrabljivanja. Kneginja čardaša je poslednja revolucionarka. *(Peva na sav glas.)*

BLANKA I ANDRE: Preko sedam mora,
sreća nas čeka. . .
Preko sedam mora,
biće bogatstva. . .

(Renata stavlja na svoje lice Blankinu masku i sama pleše.)

ARON: *(Strgne svoju masku.)* Nesrećnice. Pogledaj je! Pogledaj me! Kneginja čardaša nije začarala Đavola. Shvatite, priča laže. Ništa ne verujte, laž je i to što vidite vlastitim očima.

(Blanka odgurne Arona od sebe. Kao da se oslobađa nepoznatog zagrljaja, skida sa svog tela nevidljive ruke, pokušava da pobegne, da se sakrije, ali bez uspeha. Aron izvodi igru vezivanja. Blanka se, sapeta nevidljivim stegama, vrti oko sebe, pleše, sve brže i brže, i na kraju pesme ruši se na tlo.)

ANDRE: *(Sav očajan diže Blanku na noge.)* Dete moje, slušaj me, ne smeš mu verovati. Ti pripadaš nama. Primili smo te. Pitaj nju ako meni ne veruješ.

(Andre pokazuje na Renatu. Aron pođe da otrgne Blanku iz Andreovih ruku. Andre ga odgurne i, s Blankom u naručju, stupa pred Renatu. Renata uputi Aronu pogled pun sažaljenja, zatim mu okrene leđa. Aron ponovo namešta masku na svoje lice, prilazi zvučnicima, pojačava izvitoperenu, haotičnu melodiju »Kneginje čardaša«. Odlučnim pokretom strgne masku s Renatinog lica. Otrgne Blanku iz Andreovih ruku. Vraća masku na Blankino lice koja, kao da propada u san, obema rukama obgrli Arona oko vrata.)

ARON: Anđeli su te ranili vršcima svojih krila. *(U unakrsnim snopovima svetlosti reflektora trijumfalno se vrti s Blankinim telom u naručju.)* Moram brzo da preduzmem nešto. Vatra te budi iz sna, patnja potpiruje vatru. Oprosti mi istinu. Zavirio sam na trenutak u jedan daleki svet snova, koji mi je sasuo vitriol u lice. Naređujem ti da se vratiš. Ponesi slavu sna, širi posvuda njegovo otrovno dejstvo. Sanjajte, zlehudi zemaljski smrtnici. Čeka vas beli svet, sjaj, sreća. Gde ste, stvorovi zemaljskih snova?

(Spušta na noge ukočenu, nepomičnu Blanku, zadovoljno odstupi. Na licu maska. Izlaze Erika, Nora, Zolna i Livija.)

ANDRE: *(Progura se ispred njih, svojim telom štiti Blanku.)* Zabranjujem. Gospod nas kažnjava stvarnošću. To je luksuz bednika. Vlastite anđele tera na klanicu.

(Zolna u blistavoj odori princeze. Uz nakardni, podrugljivi smeh miluje Blanku.)

Izvrnuli ste mi priču, izopačili moju Kneginju čardaša. Jalova će ostati vaša težnja ako ne budete naučili da plešete na kresti olujnih morskih talasa.

(Nora u sjajnoj generalskoj uniformi. Grubo privuče k sebi Blanku, grli je, ljulja i tetoši kao bebu, zatim je zadovoljno gurne prema Zolni. Ovo ponavljaju nekoliko puta.)

Razočarani se pretvoriše u monstrume. Meljete o poštenju, krijete svoj rumeni ten, opsesivno tražite apsolutnu istinu. Poškropite je parfemom ona odiše smradom mrtvaca, podignite joj spomenik. Budite srećni, ali nemojte silovati igre, pesme. Ja sam bedni crv, poslednji jebivetar. Vaši trezveni pogledi vide samo ovaj krš, ali ja ga vidim kao rajski vrt. Neću da se ponižujem pred vama. Pretvoriću laž u buket ruža; i mahaću njim pred vama i kada budem do pasa gazio u govnima. Svakog trenutka u mene se useljava novi život. *(Zgrabi Arona za ramena. Glavom pokazuje prema Renati.)* Pogledaj gde te je tvoja trezvenost dovela.

RENATA: Noćima sam nepomično ležala u postelji, svoje crne čipkane gaćice gurala sam pod jastuk da bih osetila makar miris tela, jer bila sam sigurna da ću te sanjati. To je bio tvoj časni život. Sapeo si moje telo bezmirisnim duhom. Pobegla sam da mi se koža ne gadi svežeg vazduha.

BLANKA: *(Život se polako vraća u njeono telo, duboko zamišljena, osvrće se levo-desno. Tetura se od jednog protagoniste do drugog, ali najviše se obraća Renati.)* Pobedila sam Đavola. Ljuljanje moga krila, podrhtavanje mojih grudi najlepši je obred. Ja sam Kneginja čardaša. Potpirujem vatru u ostarelim telima, poklanjam novi život sanjalicama na samrti, vaskrsavam malodušne, nemoćne, lečim smrtno obolele od svetskog bola. Svet je lepršava, lakomislena, cilikava, slatka muzika. Glasovi, nalik na muziku ustalasalog mora, meki nabori džinovske čipke prostire pred crni nebom.

RENATA: Buljiš u varljivo ogledalo. Kurva sanja o devičanstvu. *(Aronu:)* Dakle, šta čekaš? Vrati joj devičanstvo. Na zlatnom pladnju, u svilenom papiru. Ili si, možda, željan mog zagrljaja? Koliko sam muškaraca grlila i pre i posle tebe. Poznajem sve slasti. Služi me, i kad se pred zoru vratim kući, moći ćeš da poližeš preostalu slast.

(Aron kolebljivo skida masku.)

BLANKA: *(Ljutito strgne svoju masku i stavlja je na lice iznenađenom Aronu.)* Lakomo sam se uvukla u tvoju postelju, htela sam da te oslobodim nje. *(Nežno se privije uz Arona.)* Sada tražim svoju nagradu. Mi žene smo, zar ne, pravi monstrumi.

(Aron se vešto izvuče iz Blankinog zagrljaja, vraća masku na devojčino lice. Blanka s nadom pruža ruku prema njemu.)

ARON: Doveo sam vas pred ogledalo. Nadam se, prepoznajete sebe. Slepi ste.

RENATA: U ogledalu samo mene vidiš. Sledi me!

BLANKA: Stidiš se noći koje si proveo sa mnom? Mojih zagrljaja? Mojih grudi? Mojih slabina?

ARON: Gde ste?

BLANKA: Plavetni zraci dižu me u irisno plava polja. *(Polako korača, zaustavlja se pred Anom. Pomiluje devojčicu po kosi.)* Nisam toliko zla da bih odgovorila. Izađimo na ulicu. Bežimo! Pevamo prolaznicima. Bacaju nam novičice pred noge. Budimo prosjaci.

NORA: No, no, no... Časne mi generalne reči, ovo je već previše. Nismo te tako vaspitavali. Imamo novca, hleba. Vlast. Ne izigravaj anđela. Osvrni se oko sebe, bajka se obistinila. Dosta je bilo hokus-pokusa.

(Izazovno plešući Renata obigrava oko Arona.)

RENATA: Vaš bunt cvili na operacionom stolu. Uštrojiće ga, a zatim ga pokazivati po luksuznim muzejima. Opljačkani novac zamotaće u zastave. Valjaš se po zemlji, ko god hoće, može da te šutne.

ANDRE: To je tvoja poslednja šansa. Predaj se!

LIVIJA: *(Pod maskom Dobre vile.)* Nelojalna konkurencija. Kada te je Đavo oteo, bili smo sigurni da ćeš ga uništiti. Srećno smo ekonomisali s njegovim poklonom. Bila je to dobra investicija. Stvorili smo zemaljski raj. Bilo sklopim ili otvorim oči, svejedno: oko mene je zemaljski raj.

ERIKA: *(Takođe pod maskom Dobre vile:)* Sve je san. Plešemo do mile volje. Ni za šta ne moramo da se borimo. Tuga je naprosto iščezla. Patnja? Šta to beše? Nikad više ne moraš da pevaš.

ANDRE: Odbijate Kneginju Čardaša? Zar biste uništili lepotu? Lepota je životvorna laž, greh i slast. S istinom se možete vratiti u svoje grobnice, prefarbajte njom nebo u crno, ispletite od nje sebi lovorov venac.

RENATA: Naređujem! Pridite!

(Dvojica muškaraca pođu prema Renati. Andre pripaljuje cigaru.)

ZOLNA: Bajna, zlatokosa devojka pobedila je svojom pesmom Đavola, zatim se vratila na zemlju... I sada nikom nije potrebna. He-he-he.

BLANKA: Pospite se pepelom! Spustite se na kolena. Probudite se! Živite među kulisama, u odvratnoj prljavštini, bašta je sva u korov zarasla.

LIVIJA: Ti nisi Kneginja čardaša. Ne veruješ svojim očima. Mi smo hor anđela. Zemlja je raj. Život je sladak kao med.

(Livija i Erika veselo zaplešu. Blanka pokušava da ih čarolijom parališe, ali ne uspeva. Livija i Erika, uz glasan kikot, grle Blanku.)

ARON: Narod spava. Biju ga i sanja.

RENATA: Gučemo u smradu truljenja. Navalite na bajke, žderite snove. Naš život liči na samozadovoljavanje u ćošku zatvorske ćelije pred iskliberenom njuškom stražara.

ANDRE: Žedan si Boga, je li? *(Smejulji se.)* Evo, ja ću ti došapnuti gde se nalazi. Bog se uselio u Renatino telo. On je goni od jednog muškarca do drugom.

BLANKA: *(Uz Aronovu pomoć odgurne vile koje plešu oko nje.)* Dug je put pred vama. Od reda i razuma nasledili ste jedino grehe. Napred u haos! Ubijte maštu da biste ukinuli stvarnost.

LIVIJA: Ti nisi Kneginja čardaša. Zamenili su te u paklu.

(Livija i Erika cimaju Blanku i pevaju originalnu melodiju.)

LIVIJA I ERIKA: *Zašto juriš za srećom,*
zašto ganjaš opsenu?
Ona ti je nadohvat ruke,
samo što je oči tvoje ne vide...

(Andre se, očito dobro raspoložen, pridružuje njihovoj pesmi. Poziva i svoju kćerku. Ana se s violinom probija među njih, svira i peva s njima.)

ANDRE: *(Zagrli Blanku.)* Bog je stvorio svet da bi uživao u njemu. Matori razvratnik. I slatko se smeje sebi u bradu kad vidi pravoverne.

(Blanka im se otrgne i istu melodiju ponavlja u izvitoperenoj varijanti.)

NORA: *(Isuče mač.)* Država je u opasnosti. Hoće da nas opljačkaju. Sakrijmo dragocenosti!

ZOLNA: Biserne ogrlice, zlatne narukvice, smaragde i dijamante. Naša rođena kći okrenula se protiv nas. Na kolena! Moli oca za oproštaj.

ANDRE: Prisilite je. Neka guče. Neka joj se struk povija na ovu nežnu melodiju. *(Gura devojke prema Blanki.)* Vi ste hor svetica. Male božije kurve! Neka vaši glasovi bujaju poput šarenog cveća, neka vaše reči lepršaju kao penušavi morski talasi, pretvorite telesne patnje u vatru, u udar groma.

(Livija i Erika prisiljavaju Blanku da pleše, pri tom pevuše originalnu melodiju »Kneginje čardaša«. Blanka ih grubo odgurne.)

ARON: Policija nas opkoljava.

ANDRE: *(Otpleše do Renate i duboko se pokloni pred njom. Renata se uz veseli kikot prepušta njegovom zagrljaju.)* Vrti mi se u glavi kad sam u tvom krilu. Raširiš noge i na večita vremena oslobađaš me svake griže savesti. Sjajne, bele stepenice vode do tvoje postelje. Naši koraci su lagani, tela nam lebde.

(Renata glasno kikoće. Ona i Andre plešu. Nora groteskno mlatara svojim mačem.)

NORA: *(Ani:)* Na kolena! Lagala si svoje roditelje. Moli ih za oproštaj!

(Livija i Erika drže Blanku, koja se otima. Nora mlatara mačem pred njom. Zolna viče:)

ZOLNA: Slatka kćeri srećo moja! Moje rosno cveće! *(Otkriva grudi.)* Njima sam te dojila, svake noći ljuljaškala. *(Aron pojačava muziku, zatim zgrabi violinu i kao da svira na njoj, peva.)*

ZOLNA: Pevaj!

BLANKA: *(Prkosno peva izvitoperenu varijantu).* Preko sedam mora, doživotno zatočena...

ARON: *(Prestravljeno).* Oslobodila se sloboda! Ni ne slutite kakva vas teška vremena očekuju.

(Pod uticajem Aronovih reči Blanka sve strastvenije peva. Pri tom Livija i Erika vrišteći pokušavaju da je ućutkaju).

ANDRE: *(Pleše).* Mesta, molim! Nikog ne štedite. Diže se suknjica moje cure, njeno telo piruje.

NORA: *(Pokazuje na Blanku pritisne dlan na srce).* Nakaradni, zli glasovi. Moja kći je poludela.

LIVIJA: *(Blanki:)* Nisi nam više potrebna. Sve si upropastila.

ERIKA: Vraćaj se u pakao!

ANDRE: *(Cima Blanku).* Nema povratka! Zaključajte sva vrata. *(Renati:)* Ljubavi! Živote moj! Tvoja slast se preseljava u moje telo. Mnogo si propatila da bi svetu mogla podariti slobodu.

BLANKA: Nazad, hoću da se vratim nazad. Bojim se sreće. *(Aronu:)* Ona me razdvaja od tebe. Šta će biti s tobom? Ovde je sve gola laž.

(Blanka teturavo baulja scenom, Andre je plešući uhvati i prepušta u Renatino naručje. Blanka ravnodušno pleše s Renatom).

ARON: *(Istrgne Blanku iz Renatinih ruku. Iz zvučnika se čuje isprekidana, izvitoperena melodija »Kneginje čardaša«.)* Zemaljski glasovi su se razmrvili, ne povinuju se više vašim osećanjima.

ANDRE: Neka budu prokleti propovednici. Mrzim savršenstvo, isperutanu kožu vremena. Ne pokušavaj da me preveslaš nekakvim moralom. Mi jesmo lopovi, ubice, prevrtljivci, jebivetri, kanibali, varalice. Dosta mi je dobrote. Zubima otkidamo meso jedni s drugih da bismo se oslobodili Božje zlatne uzice.

(Peva sam. Ana na vrhovima prstiju prilazi Andreu i tiho svira na violini).

LIVIJA: Svet je divan, predivan. *(Pridružuje se Andreu.)*

ZOLNA: Oslobodili smo se Kneginje čardaša. *(Takođe se pridružuje Andreu. Isto čine i Nora i Erika.)*

BLANKA: *(Pođe prema njima, nastoji da ih nadviče.)* Visoko dižem svoj mač, u telu krijem magiju, očiju punih suza čekaju me drveće, trava, cveće, šapućem nežne reči siročićima na uho, podižem svoj crveni veo, jao, jao meni, ja sam sada bog. Odreći ću se svih vas. *(Iznenada se nađe oči u oči s Aronom. Daje mu znak da počne čaroliju. Aron se kolebljivo povlači. Blanka strgne masku s lica, strastveno zagrli Arona.)* Ne kažnjavaj me. *(Jeca).*

ANDRE: Uživajte u opasnim olujama. Rađa se velika predstava. Ja se ne dam. Izdaleka, iz čistog sveta snova, duvaju novi vetrovi. Nose me ka čudesnim predelima. Opsedaju me pustolovine. Napred!

ARON: Slike, sećanja, mašta — sve me je izneverilo. Zašto sam nesrećan? Kada sam te ugledao, verovao sam da te volim. Ljubav ne postoji.

(Aron pokušava čarolijom da probudi Blanku. Bez uspeha. Andre, smejući se podrugljivo, ponavlja Aronove pokrete. Diže s tla Blankinu masku, pritisne je na grudi.)

ANDRE: Pogledajte! Zlo odstupa. Proslavimo to pesmom i igrom. Pogledajte kako su ga senke zgrabile i povukle sa sobom. *(Iznenadna tišina.)* Ponovo živimo.

ARON: Ne. Ne dozvoljavam. Pakao je moj. Isključivo moj. Ne smete mi ga oduzeti.

ANDRE: *(Pripaljuje cigaru.)* Ispunjenjem tvojih želja napustile su te muke mraka. Dražesno ti se klanjaju razasuto svetlucave, nesigurne tačke, gde god se pogled zaustavi, vraćaju se milovanja, predivni trenuci koji nikad ne iščezavaju konačno, samo se malčice pomere da bi probudili u tebi ljubomoru. Jedan čas ispunjenja vredi više od celog života. Moje su ruke slobodne. Pogledajte! Samoga sebe sam okovao, ima još nade, dakle. Verujem jedino u vlastite okove.

(Blanka teturavo pođe prema Aronu, ovaj je ne primećuje, nemoćno sledi brata. Izvitoperenu melodiju »Kneginje čardaša« smenjuje jedna operna varijanta, oglašava se truba, rog, njihovi zvuci mešaju se s patetičnim vokalima, time se uobličava bizarni hor svetkovine. Jedino zvuk Anine violine podseća na originalnu melodiju.)

Nesrećnica. Poslušajte samo kako se vetar poigrava strunama violine. Kako su samo melodiozniji njeni zvuci, uzvišeniji, kako je visok njihov let, kakvom silovitošću produžavaju svoje puteve; poniru, pročišćavaju se, nekom ezoteričnom nežnošću nas pozivaju da im se pridružimo, svima pružaju utehu. Velom prekrivena, srećna lica pozdravljaju me bezglasno. Približava se oluja, uhvatite se čvrsto za mene. Glasovi se naslađuju, ciče, igraju se. Pomozimo im. Bilo je vredno živeti. Predstava se, ipak, rodila. Kneginja čardaša je bog. *(Peva, Ana svira na violini.)*

Preko sedam mora,
sreća nas čeka...

(Andre trijumfalno diže ruke, peva na sav glas, pada na kolena, zatim se opruži po tlu.)

(Kao da ga je grom ošinuo, Aron se strese. Zatetura se. Klekne pored Andreovog tela. Ana prestaje da svira.)

(Renata uz kikot podiže s tla masku Đavola i osvrne se oko sebe. Stavlja masku sebi na lice. Diže ruke u vis. Blanka pristupa Aronu, poziva ga. Aron užasnuto odmahuje glavom, odbija njen poziv.)

(Duga tišina.)

(Renata preuzima usmeravanje događaja. Na njen znak rukom, Nora i Zolna stavljaju maske. Najpre nad Andreovim telom izvode ritualni ples, potom kao da dižu njegovo telo visoko iznad glave i kao nema procesija, obilaze scenu.)

(Pojačava se u opernom stilu aranžirana melodija »Kneginja čardaša«.

(Aron glasno zajeca nad Andreovim telom.)

(Pantomimskom igrom Renata »preuzima« Andreovo zamišljeno telo iz Norinih i Zolninih ruku. »Postavlja ga na noge« Nemom igrom »budi« svoga muža. Na njenom licu je maska.)

(Blanka polako svlači sa sebe Renatinu haljinu. Imitira scenu začaravanja. Zajedno nastoje da čarolijama ožive Andrea.)

(Erika, Livija, a potom Nora i Zolna pod maskama plešu oko njih, u sve bržem ritmu muzike, njihova igra postepeno prelazi u besomučni obredni ples).

(Andre se diže na noge. Žadivljeno posmatra Noru, Liviju, Eriku, Zolnu. Na njegovom licu je maska Đavola. Aron pokušava da ga uhvati za ruku, ali on netrpeljivo odgurne od sebe brata.)

(Plesačice opkoljavaju Renatu.)

(Renata visoko podiže ruke. Diriguje. Blanka pleše. Oglašava se operna varijanta »Kneginje čardaša«. Renata se glasno kikoće. Peva a svoj glas, igru, sasvim prilagodava prearanžiranoj melodiji.)

RENATA:
Preko sedam mora,
sreća nas čeka...
Preko sedam mora,
biće bogatstva...

(I Aron stavlja sebi na lice masku Đavola. Poziva Blanku na ples. Isto čine i ostali, pridružujući se, na Renatin mig, plesnom paru.)

(Renatine ruke se iznenada ukoče. Muzika namah utihne)

(Svi protagnositi padaju na kolena. Blanka glasno zajeca. Klanjaju se, ritualno, na kolenima, kao da se bore sa zlim duhom.)

(Renatine ruke ponovo ožive. Oglasi se predašnja varijanta »Kneginje čardaša«. Protagonisti plešu. Andre i Aron se bore za Blanku. Blanka se samozaboravno kikoće među njima. Vesela, erotizovana scena.)

(Renatine ruke se zaustavljaju u vazduhu. Protagonisti padaju na kolena. Aron se diže i pokretima slepca traži Andrea i Blanku. Isto čine i ostali. Ana svira na violini.)

(Renata nastavlja da diriguje. Oglasi se muzika. Blanka je u Aronovom naručju. Između njih odigrava se srećna, putena ljubavna scena. Andrea s ostalima izvodi oko njih bahanalijama sličan ples. Na kraju svi, presrećni, padaju na tlo.)

(Renatine ruke se zaustavljaju. Tišina.)

ANA: Gde ste? Tata? Mama? Gde su anđeli? Đavoli? Otkud ova tišina? Spavaju. Sreća kuca na vratima. Ne ostavljajte me samu! Sviće. Zasvetlucaće prvi sunčev zrak. Bojim se.

(Stavlja sebi na lice masku Đavola.)

(Renata se trijumfalno, na sav glas, smeje.)

(Ana čuje smeh, ali ne vidi svoju majku.)

ANA: Gde si, Kneginjo čardaša?

(Renatine ruke se ponovo pokrenu. Muzika zagrmi. Ana, pod maskom, u sve bržem ritmu muzike, pleše.)

(kraj)

S mađarskog: Arpad Vicko

o, živote bedni, ludi ili kako kneginja čardaša predvodi narod

(pohvala ludosti zaborava po laslu vegelu)

zoran r. popović

Poziv na putovanje

»Približava se oluja, uhvatite se čvrsto za mene«, poručuje Laslo Vegel pozivajući nas na neobično dramsko-operetsko putovanje »preko sedam mora«. (Posve nesvakidašnji poziv: u ovim »proznim« vremenima, neko još veruje u priče o Sinbadu moreplovcu). Vegel nas sigurno, potezom mađioničara, uvodi u prostore priče—bajke. »Čarolija se rascvetava kao crvena ruža«. Treba širom otvoriti »kapije snova, pa iako škripe poput davoljih mamuza«. Našminkati čak i ofucane maštarije. I oni, koji svoje jedine nade polažu »u poslednju katastrofu«, mogu da barem na trenutk postanu »skandalozno površni« i prepuste se lepoti »drugog života«. »Iz daleka, iz čistog sveta snova, duvaju novi vetrovi. Nose me ka čudesnim predelima. Opsedaju me pustolovine« — reći će Andre, ideator strategije zaborava i ljubavi. Treba zanemariti »ono more laži, koje nazivamo stvarnošću«. Izlečiti se, naučiti hodati. Trčati. (»Gde je kraj i gde je početak?«). Ne stideti se svojih želja, »jer te one omamljuju«. »San je čaroban. Stvarnost je opaka... Razum je najveći krvnik, bleda lica... Istina... je žarište konačnog sloma«. (»S istinom se možete vratiti u svoje grobnice, prefarbajte sa njom nebo u crno«.)

»Život je kao kvaran zub u koji, smejući se grohotom, trpamo analgetike.« Ali, u isto vreme, »svet je lakomislena, lepršava, razdragana, slatka muzika«. Jedan ogroman, tako privlačan zaborav. »Da li je noć ili dan? Svetla noć ili mrkli dan?« — pita se L. Vegel i odmah dodaje: samo mašta može da »bljesne kao nož«. »Smrt se pojavljuje u pastelnim bojama... Idemo u susret smrti veseli i razdragani«. I dalje jurimo za srećom, ganjamo opsene. Samo »privid, senka, omama«.

Poruka za prekostura

Treba zaplesati na ruševinama. »Neka padnu čipke s ženskih grudi... Samo priča, samo igra, samo uteha. Uživati... Sanjati... Zaboravljati... Verovati... Nadati se...« Uživati »u opasnim olujama«.

Šta će se dogoditi kada čarolija prestane i raspršе se puste sanje? Da li nas posle zavodljivog, opojnog putovanja »preko sedam mora« čeka sreća i »slatki dom«? Zaista, fantazija nije savršena i ponekad se gubi. Ali, »prava umetnost zahteva krajnju istrajnost«. Nema savršenstva, »neka budu prokleti propovednici«. »Jedan čas ispunjenja vredi više od celog života... Bilo je vredno (pokušati) živeti.«

Tužna opereta

»Preko sedam mora« je komad o pozorištu, posvećen pozorištu, jednoj velikoj predstavi koja će se uprkos svemu roditi. Koristi se forma operete kao aktuelan oblik dijaloga sa svetom; parafrazira se komad s pevanjem — tzv laki žanr (belle et triste) nasuprot ozbiljnosti drame (opere) kojom se saopštavaju »Važne stvari«. Problematizuje se (ne)moguća operna varijanta »Kraljice čardaša« (ima li još uzvišene patnje?): na kraju se oglašava svečana muzika, »patetični vokali« (»bizarni hor svetkovine«) — veliko operno finale. Opereta gotovo da poziva na prepuštanje samozaboravu (ostaje pesma, igra, »besomučni obredni ples«); ona je tužna, ali se nagoveštava mogućan srećan, ljubavni kraj (završena »vesela erotizovana scena«). Sa velikom umešnošću u strukturu operete uključen je model bajke: ona (bajka) je poput osnovne muzičke teme koja se razvija, »raspevava« i potom osmišljeno varira; bajka se predstavlja, komentariše, negira (pretvara u antibajku) i potom, posle revizije, obnavlja.

»Reči se propinju... lepršaju kao penušavi morski talasi.« Poetična fantazmagorija je sjajno istkana: pogled se neprekidno usmerava kroz bajku, priču, san u realnost; stvarnost napada, ugrožava maštariju, ispravlja je, ali i potvrđuje. Studija pretapanja stvarnosti i snova, života i iluzije (pozorišta); atmosfera »među javom i med snom«. Sve se posmatra »u ogledalu ogledala« — slika nastala pretapanjem iznova se pretapa.

Kvartet

(Neobičan operetski kvartet likova)

Koristi se pra-motiv priče o dva brata — dve polovine koje se dopunjavaju (đavo u dva obličja?).

Aron — zaveden i poražen stvarnošću, pustinjak (»iza zatvorenih prozora, debelih zavesa«) i dalje oplakuje svoju mladost, »rije po prošlosti«; biblijski nevernik (»razočarani se pretvoriše u monstrume«) posvetio se ikonama, palim anđelima (slika »anđele po zidovima seoskih crkava«, ali ne ume ni da se moli; restaurator bez vere; »živopisac—jeretik«); ne zna svoje mesto (»S kim? Protiv koga?«); prezire, »gazi« priče (»S lepim pričama vode nas na gubilište«); »Pakao je moj. Ne dopuštam da me i njega lišite.«

Andre — čovek »dvosmislene situacije« — horista bečke Opere (san) i pevač u baru »Plava ptica« (java); sateran u svoje snove, »profesionalni varalica) »Samo izmišlja, ... kuješ planove..., zanosiš se bez veze«). »Samoobmanjujuće iluzije, laži« njegova su istina. »Đavo« budućnosti, nikada se ne predaje, ne posustaje.

Renata — »u životu je održavaju samo gorke i beznadežno samociljne strasti«; nepresušna opsesija (utopija?) muške uobrazilje, »poslednja strast« ugaslog sveta, neko ko pohara »najlepše snove« (»Nebo je bilo prekriveno čudom, ali je dugu po njemu naslikala jedna drolja«); večna, neuništiva, iznova se obnavlja kao san, promenljivo je samo njeno ime.

Blanka — nastupa posle »velikih generacija«, jedina moguća Kraljica čardaša; Eva Haldiman na brodu »zvanom želja«.

Ko je Kraljica čardaša?

»Kraljica čardaša je Bog?« Lepota? Izaslanik Đavola? (Kada se pojavi, »lepršа budućnost«.) »Mala kurva naše slavne istorije?« Zlehudi smrtnik »zemaljska prodavačica fantazije«? Poslednja šansa? »Poslednja revolucionarka?« (»Lijepa gospođica golih grudi što crvenom krpom hladi Gavroševo lice« — S. Šnajder) Poslednja žena? (Samo još ona ima kosmičku želju »da usvom toplom krilu uspava polumrtve muškarce«.)

(Možda sve zajedno?)

Putovanje u osam slika

Priča o velikoj generaciji — Polazak iz stvarnosti, pogled unazad. Šta je ostalo od »velikih generacija« nakljukanih idealima, od njihovog »raskošnog talenta«? Cvetna prošlost, uspomene »kao rosa na ružinim laticama«... (Otac i majka su pevali u operi... »Buketi su još sutradan ujutro venuli u predsoblju«) ili »staze zarasle u korov«, biografija straha (»Otac se prvo bojao Madara. Zato im je pevao operete. A onda se plašio partizana... Posle toga plašio se publike. I najzad, od smrti«.) »Vreme je iskidalo naše nerve.« Više niko ne mari za revoluciju (»... velika obmana. Bolest.«).

Uvođenje u priču o ocu i Đavlou, o Kraljici čardaša koja će »da oslobodi svet od zle čarolije«. Poziv na zaborav.

Tajna drugog života — Bajka viđena očima sanjara (izvorna, čista verzija po Andreu). Uživanje u čaroliji, u (ne)mogućoj, (ne)stvarnoj idili. »Uljuljkivanje u slast i omamu«. Dosta je bilo priča o paklu. »Pakao je nadasve dosadan«. Usred života bednog, odrpanog, poplava sreće! Usred lažne stvarnosti, slatki, čarobni snovi! Treba još samo učvrstiti veru, spasiti bajku.

Zamke zavođenja, Kušnja, Ljubavna strategija (međuigra) — Može li se stvarnost opčiniti »čistim osećanjima... uzdignutim u ružičastu izmaglicu«? Može li se Aron, neverno dete kriznih vremena zavesti snom, ofucanom nadom, hoće li se prepustiti sreći, ljubavi (Blanki)? Preostalo je samo jedno: »Okrenućemo leđa svetu i uplesaćemo u 'Kraljicu čardaša'.« (Makar nas i pobili »kao besne pse«.)

Melanholična odbrana ličnosti (neurotična odbrana svemoćnog ustrojstva apatije) — Bajka viđena očima trezvenjaka, sapeta »bezmirisnim duhom« (»Trezvene oči vide samo ovaj krš«). Izobličena, parodijska, otuđena varijanta »Kraljice čardaša« po Aronu, negacija je bajke prljavim snom i otrovnim dahom istine. (»Navalite na bajke, prožderite snove.«) »Nežnost se pretvara u mržnju... San je opak. Stvarnost je vilinska.« Ironično-patetična idila parafrazira savremeno društvo, raj na zemlji. (»Najsavršenija budčnost je najokrutnija.«) »Zlatokosa devojka pobedila je svojom pesmom Đavola, zatim se vratila na zemlju. i Sada nikome nije potrebna.« (Kraljica čardaša—Judita ugrožava apatiju, konačnost svemoćne, rajske države. Treba je slomiti, priviknuti »na miris krvi«.)

Sretni raspad ličnosti — Traganje za istinom pokazuje se kao uzaludna opsesija. Suprotstvaljene verzije priče se uzajamno ne poništavaju: stvarnost i fantazija se pretapaju, što doprinosi punoći, »raznobojnosti« slike. Mašta ipak uspeva da obuhvati realnost, samo ona donosi »nove vetrove«, pročišćava i oslobađa. Bajka uzvraća udarac: Andre otkriva neočekivani realizam čarolije. »Pretvoriću laž u buket ruža... Lepota je životvorna laž, greh i slast.« Ne treba se bojati sreće. Snovi nikad ne iščezavaju potpuno. Moguć je i operetski kraj: amor omnia vincit.

Epilog: Ana — povratak u stvarnost

Kada muzika utihne i igrarija se namah prekine, Ana će pitati: »Otkud ova tišina?« Kao da spavaju i anđeli i đavoli. Da li će svanuti? »Sviće« — odgovoriće Ana. »Zasvetlucaće prvi sunčev zrak. Sreća kuca na vrata.«

Neko opet doziva Kraljicu čardaša.

Ana ostaje pod beznadežnim uticajem snova.